

zeruko
ARGIA

1978-Maiatza-14-XLI garren urtea 784 zenbakia 50 pezta

RIKARDO ARREGI

1988. VII. 27

Gipuzkoa'ko jakintza bearrak, iraunkor eta etengabeko ardura eskatzen dute. Bereziak eta or-
emenka edatuak izanik, elkar artu ta saillean
egin bearreko lana.

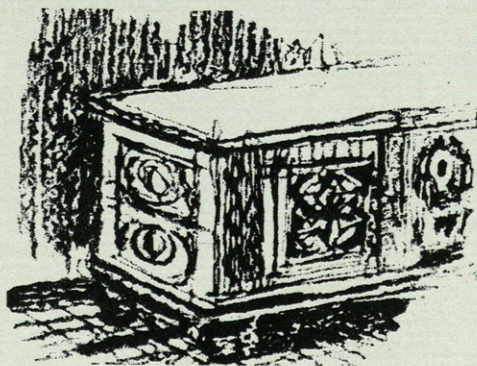
Donosti-Aurrezki-Kutxa'k lortutako etekiñak ez
ditu erabilli oi banakako laguntzan, Gipuzko-
erriaren onerako bai ordea. Zuri Kutxan jarritako
diruak korritua ematen dizu baita orretaz gaiñera
zu, Donosti-Aurrezki-Kutxa'ren bidez ekintza
auetako lankide izentatu ere:

- Miramon'en, Arbide-Dorreak ber-eraiki, Bide-
bietan, "Moneda" izeneko baserria ta Azpeiti'n,
Enparan-jauregia zar-berritu.
- Ateraldi-Argitaraldi-Gipuzko-Bazkunak eta "Dr.
Camino" izeneko jakintza sailak, Idazti argi-
taratzea.
- Donosti'n, arduradun guzientzat irikia dagon,
Dr. Camino Idaztitegia.
- Jakintza-ekiñaldiak, Donostiko Aretoan eta Gi-
puzkoa'ko 17 gela-nagusietan.
- Erti-Erakusketak, Eibar, Donosti ta
Zumai'ko Aretoetan. Gipuzkoa'ko
jakintza-lagundi ta
bazkun askori, lagun-
tza ta babes.

Jakintza sail
ontan ere

Jakintza sail
ontan ere
lankide zaitugu, Gipuzko-
erriari lagun egin bai diozu.

ZU ERE ONTAN LAGUNTZAILLE ZAITUGU

**IA EUN URTE DARAMAZKIGU GIPUZKO-ERRIAREN
ALDE LANEAN. IA EUN URTE!**

editoriala

GARTZELA BIDEAK URRITU

Amnistiaren astea eratu da berriro maiatzaren 7tik 14era. Iaz ere "presoak kalera" oihu egiten zen, bazter guztietan, garaitsu honetan. Espetxeratu eta atzerriratuentzat askatasuna—eske zebilen manifestari batek baino gehiagok galdu zuen tiropean bere bizia, gainera.

Eta berriro amnistia eske. 24 politikoko daude une honetan bertan giltzaperaturik, hitzetik hortzera demokrazia aipaten den aldi berean. Frankismoaren luzagarri den aldian bizi garen ezaugarri garbia, noski. Dikaturari eutsi zioten Frankokumeen eskutik goaz demokraziaruntz, hitzetan luze ta pausajeen motz ibiliz.

Aurrera egin ez denik ezin ukatuko dugu, baina oraindik Espainiako Estatuak lehengo lepo-tik du burua. Eta lehengo legeak dauzka nagusi. Erresumalegerik edo konstituzio berririk ez da egin eta onartu oraindik. Egin nahi den erresumalegea edo konstituzioa, gainera, ahal denik eta mugarik itxien eta estuenetan burutu nahi da.

Sozialismoari eta herrien burjabetasunari ateak itxiz osatu nahi da konstituzioa. Espainiako Estatuaren berdintasun sakratuan oinarriturik eman nahi zaizkie herriei hutsaren hurrengo agin-pidetxo batzu, behin betirako isil daitezten. Herriek eta langileriak behar duten aginpidaie lortze-ko plaza, zabalik utziko duen konstituzioari uko egin nahi zaio, berriz ere.

Konstituzio estu eta itxi batek gartzelako ateak zabalduko ditu. Sozialismoa eta indepen-dentzia ezartzeko eginahalak egin nahi dituzten borrokari sutsuek lege kanpo eta legearen kontra jokatu beharko dute. Gartzelagarri eta zigorgarri diren lanak egin beharko dituzte, eten-gabe.

Frankismoak espetxeratu eta atzerriratu zituen borrokariak askatzeko eta etxeratzeko bi-zia ematerainoko borroka jokatu behar izan da. Eta gerotik kalean hil, zauritu eta borrokatu direnak demokrazia-bidea zailtzen zuten aitzakian izan dira hilak, zaurituak eta espetxeratuak. Demokraziara omen garamatzen bide estuak 24 gazte dauzka giltzaperaturik.

Presoak eta atzerriratuak etxeratzeko beharrezkoa da amnistia osoa. Baina amnistia osoak lege zuzenak, askatasun osoa, demokrazia jatorra eskatzen ditu. Konstituzioa, zenbait talde eta herri, plaza politikotik kanpora uzteko maratilez burutzen baldin bada, erresumalege hori ez da zuzena, askatasuna murrizten eta demokrazia jatorra lausotzen dituelako.

Gizabanako bakoitzari eta herri berezi bakoitzari nortasun osoa eskuratzeko bideak ukatzen dizkion konstituzioak talde eta herri batzuei, indarra eta besteei, ezina eskaintzen dizkie.

Amnistia asteak ez du "presoak kalera" oihu egiteko bakarrik izan behar. Gartzela bideak urritzeko garrasia izan behar du. Konstituzio jator bat eskatzeko eta nolabaiteko konstitu-zioa atzeratzeko izan behar du.

Konstituzioak, gure eskubideen lagungarri izan behar du. Gure eskubideak, askatasuna eta burjabetasuna galerazten dituen konstituzioari gogor eraso behar diogu. Gutxienez ere, sosialis-morunzko eta askatasun osorako ateak zabalik utzi diezaizkigula lortu, behar da.

zeruko ARGIA

Lehendakari:
Kaietana Ezeiza.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:
Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. **Bilbon:** Gorka Abad, Karlos Donoso, Iñigo Lamarka eta Jose-ba Sarriena. **Iruinean:** Txema Larrea. **Iparraldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Estepan Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arostegi, Amun-sa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera.

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiákez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eixetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzuri (Durango), Barrenetxea (Oiarzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Erren-terria), Metat-Iurri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrakzi eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Tororo, Karlos Valverde, Juanba Bera-sategi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Fotolitoak: Enrie S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1. Donostia, Okendo 22. Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta Idazkela:

EL DIARIO VASCO - Ibaeta - Donostia

ALVAREZ IRAOLA - Ibaeta - Donostia - D. L. 1.80 - 1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Azerrietako beste herrietan	2100	ptz.
Airez	3200	ptz.
Salmenta (ale bakoltza)	50	ptz.

Irakurleak mintzo

ERANTZUNEZ

780. zenbakiko aldizkari honetan, Alberto Mendigureni buruz L. Auzmendik sinaturiko artikuluan azaltzen diren zenbait manifestapenen aurrean, Amnistiaren aldeko batzordeak adierazten du.

1— Ondotxo jakinik da, edozein lekutan daudelarik ere, Batzorde honentzat, euskal preso politiko guztiak garrantzi eta interes berdina dutela eta inongo siglaren bereizketarik egin gabe.

2— Kasu honetan Amnistiaren aldeko batzordeak berak, zeukan posibilitatearen barruan, lan egin zuen, (autobusak antolatzeko prentsaren bidez egindako deia, asanbladak, komunikatuak, pegatinaren zabal-

keta, muralen jartzea eta hauzira joanaz eta abar).

Agian beste gauza bat izango da, hauzia zuzendu eta eratu zutenek, mobilizapenetan oinarrituriko hauzi batetan bezala, ez egiterik izatea (defendatzailerak ez zuen bilatu, prentsa, amnistiaren aldeko batzordean, herrietako hitzaldien bidez eta abar, herria biguntzea).

Batzordeari arazo hau guztiz kampakoa zaio.

3— Gogorki salatu nahi dugu azalduko informazioa, eta are gehiago, indentzikeritzat eta kalumnizatut jotzen dugu.

GIZPUKOAKO AMNISTIAREN ALDEKO GESTORAK.

Z. ARGIAREN OHARRA

783. zenbakian eta Mikel Castellsek izenpeturik zegoen herriko plazan, "Teknikak, arau haustea konpontzeko bitartekorik ez digu emango" esaten zuen lekuan, "Teknika juridikoak, arau haustea konpontzeko..." esan behar zuen.

horrialdean —Rufino Iraola- ren —bertso batzuek dakartz (Ene kantu liburua).

Bertso hauen itzulpena nahi dut edo nahi nuke.

Nik euskaraz errestasun gehiegirik ez dut bertso hauek itzultzeko erdarara.

Zuek edo norbaitek itzulpena ezin duzue egin eta niri bidali?

Baita ere "oinharritzko euskara" irakurri dut eta oso ondo dagoela uste dut; beste artikulok batzuek ere hartu nahi ditut.

Eskerrik asko denagatik eta beste bat arte.

Agur bero batez

JOSEBAK

Zuzenbidea: Joseba Muñoz Nanklares

RAMIX - 6, PL.M.

Cartagena (Murcia).

NORK ERANTZUNGO?

Kaixo lagunak

Ni euskaldunberri bat naiz, eta Cartagenan mili egiten nago. (Zoritxarrez)...

Gaur Zeruko Argia eskuratu dut, lagun batek bidalia (1978 Apirila 9 -XIIgarren Urtea 780 zenb) . Asken

besteena

ANAITASUNAREN 361.

zenbakitik: "Bokazio publikoak jaio ziren ikastolak, egiazko herri eskolak izan nahi dute, Euskal Herriko haur guztientzat zabalak. Horretarako dohainikoak izatea lortu behar dugu. Oraingoan gastu gehienak gurasoek bete behar ohi dituzte. Ikastoletan semea haztea, 3.000 pzeta. batz beste kostatzen zaie hilero gurasoei. Kantitate handiegia, beraz. Eta badakigu nortzuri dagokien ikastolak finantzatzeko obligazioa: gure zergen

diruaz erdal eskolak inposatu dizkigutenak, euskararen kontra saiatu eta saitzen direnak, gure ikastolei esker horrenbeste diru aurreztu dutenak, berauk dira pagatu behar dutenak. Subentzio ofizialak bidezko eta ezinbestekoak zaizkigu aurrera egiteko. 1977. ean Estatuarengandik ikastolak jaso zuten laguntza, ez zen 300.000.000 pezetatik gora pasatu, hots, ikastolan gastuen ehuneko 20a soilki. Aurten, Urtarrilean Hez-

kuntza ministrariarekin mintzatu ondoren, aski baikor iritsi zitzaizkigun Madriletik. Akordio batzua lortuak zizutzen. Garrantzizkoena: Estatuak 1.068.000.000 pezetatako laguntza emanen zien ikastolei. Honen bidez gastuak anitz guttituko lirarteke, ehuneko 70 batetan edo, eta gaurregun 3.000 pezetata hilerdointzen duten gurasoek, ez lukete 800 pezetata baizik pagatu behar. Ikastolen dohaintasuna erdi-esteko urrats inportantea, bera".

ENBATAren 505. zenbakitik: "Ohargarri zait Larrun mendia inguruan daukaten diru dantza. Lur saltze, etxe saltze, bide berri eta mendi kaskoan saltzei eta ostatu. Diruaren legepean sartuak gare, ez dakigu noiz arte. Kanpotiarrak etortzen direnean, ateak idekitzen diotzegu. Gure ongi etorria ezagutua da denetaz. Baina, behar ginuke atearien idekidura neurtu. Askok ez dukete gure herriaren herroa gogoan hartzen. Gaur sartzen

dena, ez da bihar kanporako. Egun aberasten (?) banaiz diruz, ez ote da biharko bide legun, izaite gabeziako? Nunbaitik etorrikeri errosten gaituzte eta iresten. Beldurrez nago Euskadiko mendi eta zelaiak izanen diren beti euskaldun. Orain berean, egiten direnak gure inguruetan, egiten dire berdin-tsu Frantzia Iparrean edo Alemania zolan.

Larruneko bidea hetsi dute saratarrek, eta behar bada, nahi ala ez, ideki bertze bide bat, herrikoia, demokratikoagoa. Egin dutena ez dezake euskaldunak ahan-tzi. Pabeko eta Bordeleko jauntxoek kasu eginen dukete oraindik zer erran zer egin. Gerla ez bada irabaiza, irabazi daukute borrokaldi hune-tan.

Nork erran dezake igandeko "biderik ez" horrek dakarkien?"

GOIZ ARGIAren 387. zenbakitik: "Bi bidegabekeri aundiak egin dira ludi ontan

asieratik bertatik esango genduke: gizonen eskubide eta biziaren aurka, bat Errian eskubide ta biziaren aurka, bestea. Leenengo, edonork burutu aal dezake; bigarrena, beste Erriak, Laterriek edo aalmen aundiko gizonak. Orrela izanik, nabariago agertzen da sarri lenengoa, bigarrena baiño, naiz-eta, azkenez, bigarrena ere gizon batzuen aurka, giza-taldeen aurka izan.

Bi bidegabekeri oiek jasan bear ditugu guk ere geronengan eta guztiok elkarturik osatzen dugun gure Erriarengan. Azken berrogei urte aurretik, batez ere, bidegabekeri gogorrak eta beren semeak diran indarkeri izugarriak ere, gainean ditugu, oietatik geron burua askatzeko bide egokirik ikusi gabe; leen eta orain, gure gaztedia da zigor ikaragarri baten pean bizi bear duena; ta gizonak, gazteak batik bat, askatasuna ta garrantasuna nai ditu berarentzat".

herriko plaza

Euskal Errefujiatu Politikoen Batzordea 1977ko Urrian osatu zen, OFRAk gutariko 27ri errefujiatu paperak ukatu zizkienean. 1978ko Apirilean bersinatua izan da. Honen zeregina errefujiatuen arazoak konpontzean datza Anai Artea eta abokatu-ekin eta aldi berean Hego Euskal Herriko Amnistia-aren Aldeko Batzordeekin harremanetan egonez, errefujiatu eta herriaren arteko zubia baitira.

Gure egoera nahiko larria da. Denok dakigu urte urte aurrera eraman behar izan dugun burruka. Monzon eta Txillardegiren egozketatik hasi eta Apalaren kasu arte; Txomin Iturbe e.a. egozketaren barruan direlarik eta 76 eta 77an egoniko deportazioak bezala.

Errefujiatu paperak ukatuta egun 27 gaude. Nahiz eta errekurtsioak egin inongo erantzunik ez dugu izan. Orain dela hilabete batzuek epe legala beteta dago. Beste aldetik, Yeu eta Porquerollesen deportatuak egon ziren zenbaitzuek Ipar Euskadiko lurraldeetatik egoziak daude eta beste 25 Baiona eta Donibane Garaziko lurraldeetatik irten ezinik bi urte daramatzate. Hortaz gain, errefujiatu paperak ukatuta dituztenak 15ero komisariatik pasa behar dira eta inongo dokumentaziorik ematen ez dietenez gero, lan egitea ukatuta dute. Egoziak izan direnak ilegalki dabilta, horrek suposatzen duen arrisku guztia erekin, orain kontrolak, batez ere gauekoak, handituak izan baitira. Paperak dituztenak 6 hilabeteko berritu beharrean daude.

Azkeneko ttantta Aldurrek kasua izan da

Azkeneko ttantta Aldurren kasua izan da (kontuan izan Martin Villa-Bonet ea Giscard-Suarez, Juan Carlos-en arteko elkarriketak ora-

mafiosoen harremanak

EUSKAL ERREFUJIATU POLITIKOEN BATZORDEA

indik ez direla izan). Aldurren kasua oso garbi dago guretzat eta alderdikerietan erortzen ez den edozeinentzat. Kapitalista interesak ederki defendatzen dituzten bi gobernu mafioso hauen harremanak garbi agertzen dira ezkerrekoak direla esaten duten indar batzuren laguntzaz, interes desberdinak dituzten burrukalarietara edozein motatako errepresiora kondenatzeko.

Euskadiren historiak garbi azaldu du burruka dela soluzio bakarra. Guk geure aldetik, Parisen defendatuko ditugu gure eskubideak, bitarteko guztiak erabiliz (hertsialdiak, manifestapenak, gose grebak...). Gure burruka mota ezin daiteke beste modukoa izan, baina ahal dugun guztia egiteko prest gaude Aldalurren kasua berriro ez dadin gerta.

"Amnistia"ren dekretoa ez dugu onhartzeko. Garbi dago gu, GC, PA, CGP, tribunal franquistak, juezak, e.a. desagertu arte, egun egoera politikoa jarraitzen den bitartean, itzuliko bagina espetxea besterik ez genukeela izango. Suarezren gobernuak eman duena indulto partzial bat besterik ez da izan, internazionaliki demokratiko gisara agertzeko, "delako hori inongo oztoporik gabe lortzeko.

Herriaren lorpenak izan dira, bai preso kale-ratzeak, bai errefujiatu eta estrainatuak

izan duten itzultzeko posibilitatea. Burruka luze eta gogor bat eraman du horretarako (azkeneko Amnistia-aren Astearen egoniko 6 hilak lekuko; eta hau hauteskundeak baino hilabete bat lehenago gertatu zen). Herriaren garaipen hau gobernuak eta indar politiko gehienek gutietsi egin dute. "Amnistia ez da negoziatzen" askotan irakurri edo entzun ahal izan dugu, baina NEGOZIATUA izan da, eta honen ondorioak garbi azaltzen dira egungo nazional eta demokratiko askatasunen ezean. Erru guztia Suarezren jokua onhartu zuten alderdi eta indar politikoetan datza herriak adierazten zuen bezala amnistia suposatzen duen estruktura (eta ez erreforma) aldaketa alde batera utzi baitzuten. Amnistia ez ahal zen izan behar orokorra eta orain?

Esan ohi da Euskadiko burruka frankismoaren aurkako dela. Gure burruka herri konkretu bateko —Euskadiko— langile bezala egiten dugu Espainia eta Frantziako estatuak ezartzen diguten inperialismoaren aurka joatea suposatzen du, klase eta nazional askatasuna lortzearen. Gizarte euskaldun bat, zapalkuntza guztia-tatik at dagoena lortu arte, frankismo, kapitalismo edo x-en aurkakoak izango gara.

Aldaketak egon direla diote. Ikus egoera sozio-politikoak: preso politikoak, langile edo herri-

tar manifestapenak (gobernu eta alderdi politiko laguntzaileek programaturiko zentsuratik gain egiten direnak) ofizial errepresioak, polizia-aren bidez, moztu egiten ditu; "ezezagunak" deitzen zaien horiek lasai dabilta beldurra zabaltzen; edonolako atxilotzeak —LAIako militanteena lekuko—, LAB-en aurkako multak, edo Monzonen aurkakoak; regionalista ideia duen CGV sortzea; Nafarroa kanpoan uztean; PSOEko lehendakari eta Espainol Senatuko lehendakari ordezko den pertsona bat bere lehendakaritza jarri; Lemoizko kasua... Ez, hau ez da burges demokrazi bat, militar diktaduraren jarraipena baizik, bere benetako boterea armadak erabiltzen dituen harmetatik eta Francoren polizi indarretatik baitator.

Euskaldunak gara. "Errefujiatu" hitza erabiltzen dugu gure egoera deskribatzeko duelako eta herri mailan nahiko ezuguna delako. Moraliki Ipar Euskal Herrian bizi garen euskaldun bezala kontsideratzen gara; ibiltzeko, lan egiteko, bizilekua jartzeko e.a. eskubidea dugunak, Euskadiko edozein lurraldetan, nola Hegoa hala Iparraldean. Euskaldunok Euskal Herrian nahi dugu bizi!!

Burruka aurrera doa. Gure elkartasun osoa egun, espetxe faxistetan, gose greba egiten ari diren militante iraultzaile independentistek. Berdin Amnistia-aren Aldeko Batzorde, Herriko Batzarre eta alderdi politiko batzuk Aldalurren alde egiten ari diren manifestapen hertsialdi, batzarre etabarrei. Gure posibilitateen neurrian burruka hau laguntzen jarraituko gara, zeren euskal herri langile osoak, bere askatasuna lortzeko, egiten duena baita.

JOSE ZINKUNEGIREN OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes **anzkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

EUSKAL KULTURAREN ALDE

FERMIN CALBETON.30 · TELEF. 410930
DONOSTIA

ATEATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

Otsein

PENSATU ETA EKIN

Frigo tresnak · Ontziak garbitzekoak

Labadorak superantomatikak · Ur berogailuak

Lehor tresnak · Estufak

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

aurrezki kutxa ziurtasuna eta geroa

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

soraluce

ERREMINTA - MAKINA KOOPERATIBA

APARTADO- 37 TELF. 761440- 41 - 42 - 43

bresteko agiria

JON URRUJULEGI

Gutik pentsatzen dut ja-kingo duela Brest-eko Agiria-
ren berri. Brest Britainian da-
goela eta hortik aurrera ezer
guti.

Britainia La Grande France
deituaren azpian bizi den herri bat
da, hots, aipatu estatuaren "Ha-
unditasuna" osatzen duten nazio
pobre horietako bat. Frantzia-
ren Haunditasuna (H haundi-
arekin gero) osatzen duten ia
nazio guztiak pobreak dira. Baina
nazio hauen pobretasunak (herri-
etako langileak) Estatu aberats
bat sortu du (La France - Arma-
da poderosoa, polizia indartsua,
oligarkia guztiahalduna, klero uga-
ri bezain inproduktiboa e.a.e.a.).
La France Haundiak bere nazioen
pobretasuna eskatzen du, ba.

Frantziak ari garenean, esan
beharra dago antzeko zerbait
gertatu dela Espainiarekin ere.
Pobrezia izugarri baten menpean
egin behar izan dute lana Espainia
osatzen duten herri eta nazioe-
tako langileek. Galizia, Extrema-
dura, Kastilla, Andaluzia, e.a. gose
mendetsuen lekuko dira. Nola
harritu, beraz, Espainian hainbeste
matxinada, motin, reboluzio eta
antzeko borrokak ugarik izan
badira?

Nola Frantziako, egoerak hala
Espainiakoak, Europako Mende-
balean nolabaiteko "kolonialis-
moa" ematen dela frogatzen dute.
Ez Afrika eta Asiako
kolonialismoaren gisa berdinekoa
(izena da gutienekoa). Dударik ez
dago, kontexto honen barru-
an Hego Euskal Herriak eta
Hego Kataluniak ez dutela esplota-
zioa era berdinean jasaten. Az-
ken bi herri zapaldu hauetan, bi
herri zati zapaldu hauetan, langi-
lea kapitalismoak ateratzen duen
plusbaliaz nolarebait baliatu egiten
da. Hau da, Europa Mendebaleko
aberastasunak bi oinarri ditu ba-
tipat: Hirugarren Mundua deitu
herrialdeak esplotatzea, hauek di-

tuzten lehengaiak hutsaren truk
Europaratuz eta lehengai horik
kontsumoko objeto bihurtzeko
Europako langilearen esplotazioa.
Gu gizonak bagara -gizonak
diot bakarrik, ez sozialista, kristau
edota komunista- gizonak bagara
ezin dezakegu tolera eta ez
gehiago onhar horren sistema
krudel, esplotatzaile, esplotatzaile
eta herri-hiltzaileak.

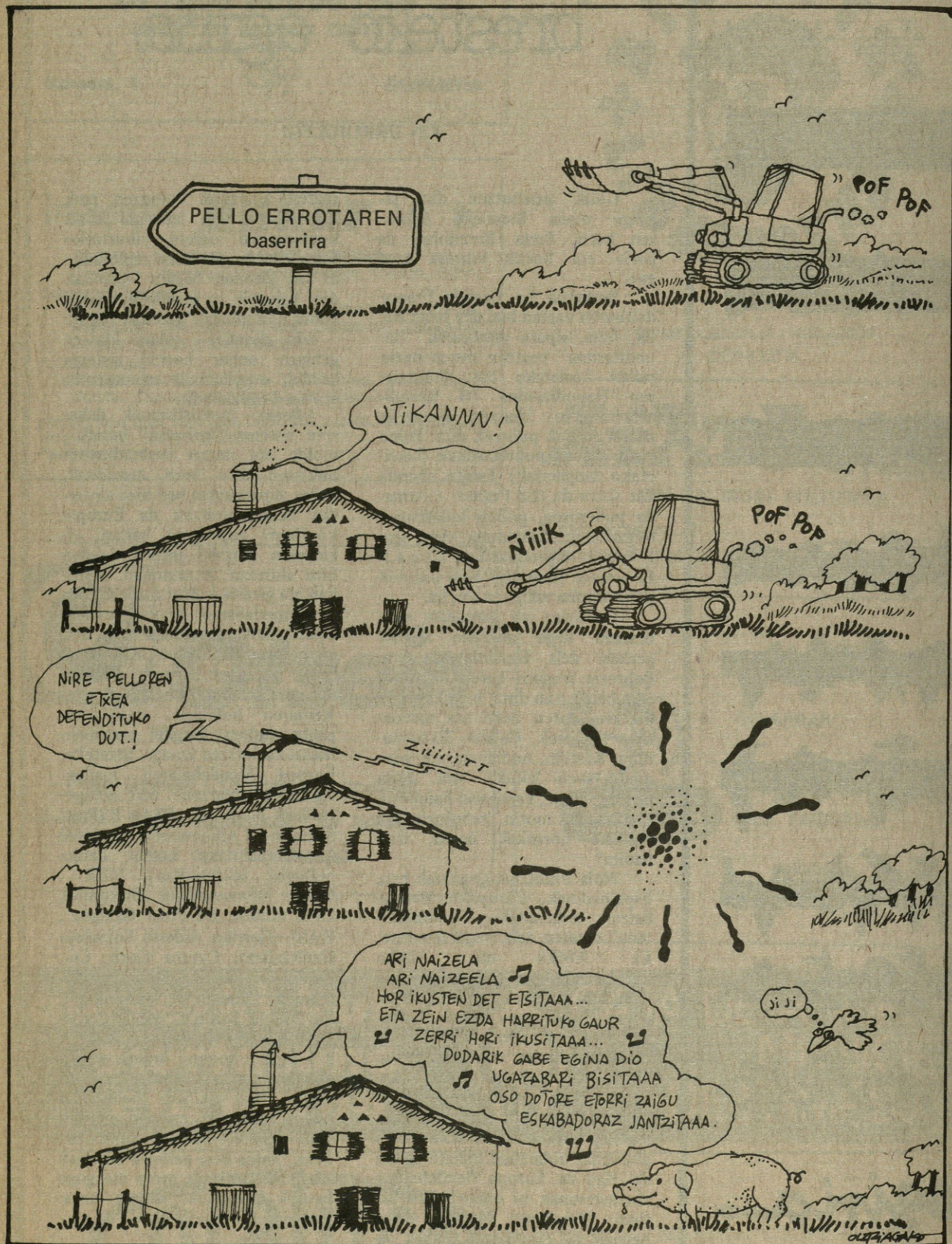
Beraz, inperialismoak daka-
rren sistema "kolonial" honek,
molde eta neurri desberdinetan
unkitzen ditu herri zapalduak.
Baina zapalkuntza hau hiru alorre-
tan hezurmamitzen da Europa-
ko herri zapalduen baitan, el-
karrekin hertsiki lotuak dauden
hiru alorreen: ekonomian, politi-
kan eta gizarte-kultur mailan.

Inperialismo honen barruan,
aipatu herri zapalduak ezin dira
aitzineratu dagozkien bizi-norma
egoki batzuren barnean. Hemen-
dik gure arazo nazionalak. Bresteko
Agiriaren helburua, nazio za-
paldu hauen langile partiduen
batasuna lortzea izango litzateke,
Europa Mendebalaren mailan.
Agiriaren sinatzaile edo izenpe-
tzaileak hauk dira: PSAN-P (Parti
Socialiste d'Alliberament Nacional-
provisional eta honek dauka
oraingoz sekretaritzaz), UDB
(Union Démocratique Bretonne),
UPG (Union do Povo Galego),
HASI (Herriko Alderdi Sozialista
Iraultzailea), Cymru Goch, CG:
Pays de Galles Rouge, ECT
(Gauche Catalane de Travailleurs),
Su Populu Sardu - MCC (Cerde-
ña) eta Sinn Fein Workers Party.

Agiri honen orain arteko
efikazia, esan behar da, oso
eskasa izan da. Noiz behinkako
bilera batzuren txaloen berota-
suna aparte, apenas funtzionatu
duen. Baina bere helburu bikainak
eraginik, badirudi asmo eta gogo
berriek bultzatuko dutela aurre-
rantzean Bresteko Agiria.

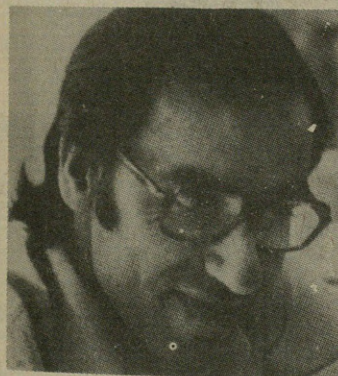
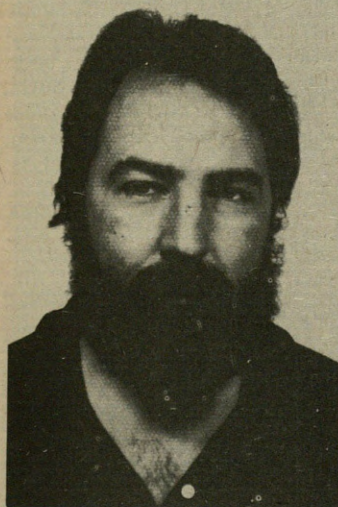
mozorrozko

prekontseilari maskaratua

"consensus"

KEPA AULESTIA

Maiatzaren 5ean hasi ziren Konstituzioari buruzko debatearen lehen pausoak. Ekainaren 15erako bukatu nahi dira. "Europako Eguna" aukeratu dut dute debate horri ekiteko. Hain zuten ere, Konstituzioaren debatea bera Europari begira baitago antolatua, sektore dominanteen pentsamendu europearrari jarraiki... Astelehenean, ordea, gauzak guri gurian jarri ziren Gorteetan, Kongresoko minoriak mintzatu zirenean: errepublikanoak eta federalistak. Gastón, Barrera, Canyellas eta Ortizik garbi azaldu zuten pentsatzen dutena... eta badirudi pentsamendu horrek ez duela zerikusi gehiegirik "Europako Eguna"rekin.

Aspaldidanik entzuna dugu, datorkigun Estatu motaren oinharriak jarriko dituela Konstituzioak. Baina alderdi politiko guztiek ez dute Estatu motaren proiektu berdina; ez da berdina ere Kortasetan direktoki diskutituko duten alderdi politikoentzat. Egun, proiektu politikoak Konstituzioaren proiektuetan plasmazten ari dira; proiektuak berez bere gorputz propio bat du, metodologi gorputza, eta hau oso loturik doa proiektu berberaren alde politikoari.

Konstituzioaren aurreproiektutik proiektora iristeko, parlamentuko taldeen konsensua lortu behar zen. Honek noski, zailagoa egiten du alderdien arteko diferentzi politikoak ikustea, alderdi bakoitzaren proiektua aztertzea (Peces Barbaren ateraldiak ez du eduki garrantzi handiegirik). II. Errepublikara garai Konstituzioa ez zen konsensuz onhartua izan, eskubitar alderdiak ponentziatik atera baitziren, errepublikano eta sozialistak bakarrik utzirik proiektua aurrera eramateko. Garai hartan ezkertiar alderdiek konsensua puskaturik "irabazi" zuten

neurrian, gaur egun konsensua mantentzeak eskuin indarrak egiten ditu "irabazle"; ezkertiar eta progresista diren alderdiak loturik geratzen baitira enmiendetan proiektu aurrerakoi baten aldeko borroka aurrera eramateko.

Taldeka joatekotan, APek ez du onhartzen nazionalitate hitza; berak dioenez "España se divide en regiones, provincias y municipios", afirmazio frankista honen bitartez, APren Konstituzio proiektuak izugarritzko trabak jartzen dizkie autonomiei. Bestalde, PCK ez dio oztopo handirik jartzen konsensuaz eginiko proiektuari; progresista itxura bat emanez, autonomiei buruzko bere enmiendak guztiz beldurtiak dira.

PSOEn enmiendak, pentsa litekeen heinean, jatorizat hartu genezake. PSOEk argi ikusi du, eta honela salatu ere, Estatu espainolaren harreman internazionalak autodeterminazio printzipioaren inguruetan mugituko direla dioela proiektuak, eta proiektu berberak ez duela onhartzen Estatu espainol barneko herrien autodeterminazioa.

EAJen enmiendak beste talde progresisten antzekoak dira, eta bereziki PSOE eta EEren enmienden antzekoak.

Izatez hilabete honetan egingo den debate honen ardatza konsensua izango da. Konsensua gauza guztien gainetik jarriko da; honela konsensuak eskuin indarren interesak betetzen ditu, ezkertiar progresista indarrak loturik aurkituko baitira. UCDren eta Gobernuaren batailako zaldia "espainol guztien" eta "espainol gutientzat balioko duen" konstituzio bat osatzea izango da.

"Batasuna" oihuka ibilirik, konsensuko batasun hori, behin eta berriro, herriaren interesen aurka joango da... Baina behintzat Europak txalotuko gaitu.

kolonialismoaren aurka

Nekazal Ganbarak, XIX. mendeko azken urteetan sortu ziren eta egon diren politiko gobernamentuaren arabera epe desberdina izan dituzte. Orain nekazarien eskutan geratzeko posibilitateak gobernuaren legeak eta jauntxoek hauen boterea asko moztu nahiko dute eta horretarako dituzten harma guztiak erabiltzen ari dira orain arte bezala Ganbarak beren eskutan izateko.

Hauteskundeak hasieran Apirilaren 30ean ospatu behar ziren. Orain esaten denez Maiatzaren 21ean izango dira. Galizian gutxienez garbi ikusten dira atzeratze honen arrazoiak: Lehenik "Comisión Labregas" nazional sindikatuak izan duen arrakastagatik, ehundik 70 herritan presentatzea lortu baitu; bestetik, galiziar nekazariak jauntxoaren erakundeetan parte hartzeko duen susmoa. Eta, badu bai non aukeratu. "Independienteak", UCD eta APrekin zerikusia duten sindikatuak (USAC, APAGA, SILGA) alde batetik, PC eta PSOEek lagundutako sindikatoak bestetik. Nazionalista giroetan garbi ikusten den gauza da hau. Nekazarien etsai tradizionalentzat arrisku gehiena duen alternatiba "Comisión Labregas"ena da, hau nazional sindikatua, monopolioen aurkakoa, eta jauntxoei eta kolonialismoari aurka egiten dion alternatiba bakarra baita.

Beste aldetik, ezin aipatu gabe utzi nazional sindikatu honen aurkako kanpaina. "Comisión Labregas"ek arrakasta handia du nekazari artean eta noski, horrek etsaiak izatea suposatzen du. Augusto Assiak ere parte hartu du eztabaidan. "La Voz de Galicia"ko zuzendariri bidalitako eskutitz batetan Galizian botoa ematekotan "Comisión Labregas"i eman liezaiokeela soilik edo bestela "Movimiento"ari; sindikatu hura "Terrorizatza" eta "maioistatza" hartzen dute hainera. Augusto Assiaren artikulua alde batera utziz, eta nazional sindikatu honen militante batek adierazten zigun bezala "egun, Galizian nekazariak aukera haur presentatzen zaizkio: kolonialismoaren aurka botoa ematen du, ala honen alde; monopolioen aurka, ala alde".

"Comisión Labregas"en alternatiba hiru puntutan oinarritzen da: Egungo nekazal ganbarak deuseztatzea, "Ministerio de Agriculturaren" gain kontrol izango duen erakunde bat bersortuz; "Hermandad de Labradores"en ondasunak itzultzea; zintzotasuna eta galiziar nekazarien interesak gogorki defendatzea, batez ere jauntxoek —estatuaren administral boterean oinarrituz— duten botereetik.

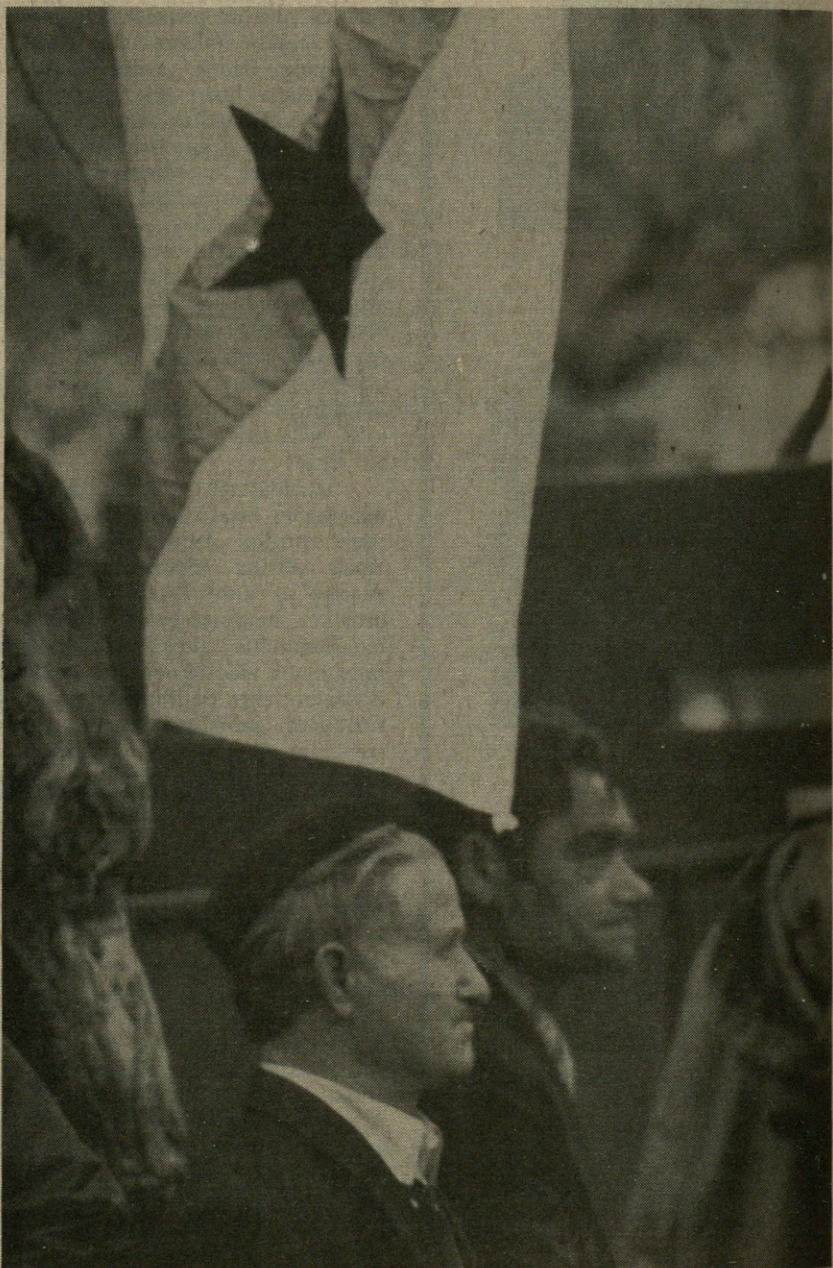
Azter ditzagun sindikatu batzuren eurastrak. USACek, esate baterako, Corzo jauna du idazkari oro-

kor bezala; Coruñaeko terrateniente bat da, lehen probintzi honetako "Hermandad de Labradores" kontrolatzen duena. Berdin gertatzen da Orensera joaten bagara; han, sortu berria den APAGArekin idazkari orokor bezala Franqueira jauna ikusi-

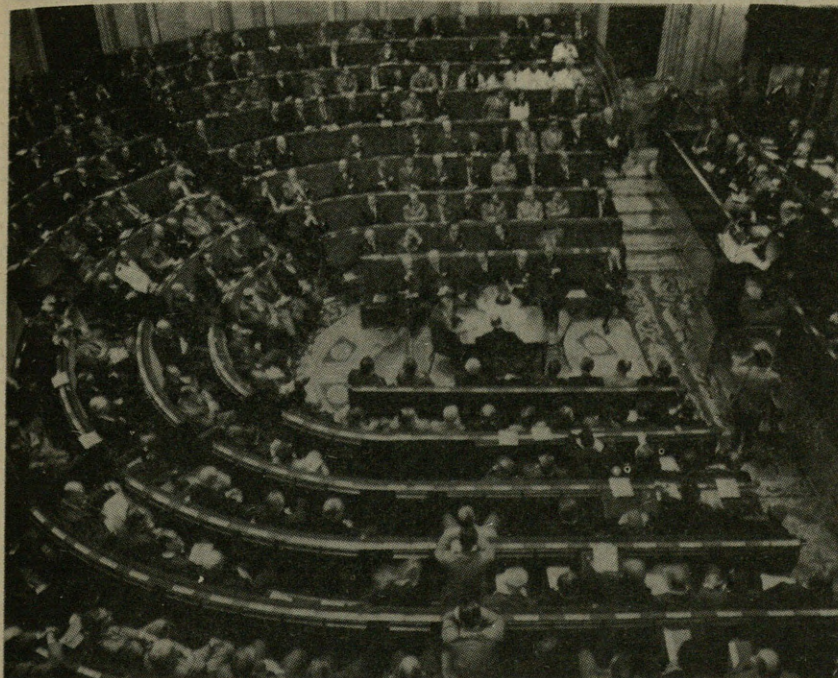
ko dugu. A! "Independienteak" aztertzen baditugu espainiar eskubitar politikarekin zerikusi handia dutela konturatuko gara.

Badira, baita ere, beste sindikal alternatiba batzu, estatista girokoak. Bere indarra oso txikia da, herri batzutan bakarrik egonez. "Sociedades Agrarias-SS AA", SAGA, CENJA, "Federación de Trabajadores de la Tierra" PSOErena, eta SILGA.

ROSENDO G. SOBREIRA

"Comisión Labregas"ek arrakasta handia du nekazarien artean

espainiaren batasuna

Egun hauetan hasiak dira Madrilgo Gorteetan Konstituzioari buruzko eztabaidak. Parlamentario talde bakoitzak bere postura erabakia du ia, eta egunetik egunera klarkiago agertzen zaizkigu hauk "Maioritario" guztiek konstituzioaren aurreproiektuari amor eman diote, onhartu dute eztabaidaren oinharri bezala: Katalan Sozialista Taldeak eta Euskadiko Ezkerrak uko egin diote.

Aurreporiketu honen bigarren artikuloak oso garbi agertzen du nazionalitatei buruzko duen izpiritua: "La Constitución se fundamenta en la unidad de España y la solidaridad entre sus pueblos y reconoce el derecho a la autonomía de las nacionalidades y regiones que lo integran". Pozes egon beharko luke AP, baina kezka batzu ditu: "salvaguardar la unidad nacional" defendatzen duenez, APeK nazionalitate hitza ere ez du ikusi nahi konstituzio barnean "no existe más que la nación española" adieraziz. Katalan Sozialista Taldeak eta Euskadiko Ezkerrak burruka gogorra presentatu dute. Autodeterminazioaren alde daudenez, hauxe eta ez besterik defendatzen dute. Euskadiko Ezkerrekoak artikulu osoa aldatu nahiean dabilta, bere lekuan hauxe jarritz: "Español estatuko anitz nazionalitatean oinarritzen da Konstituzioa, bere herrien arteko elkartasunean, barnean dauden regio eta nazioen autonomi eskubidean, eta azken hauek duten autodeterminazio eskubidean". PNVeK ondo ikusten du Konstituzioa Espainiaren batasunean oinarritzea, nahiz eta berak

nazionalitateen izpiritua defendatu.

Beste taldeek garrantzi gutti eman diete kuestio hauei. Pozez dira aurreproiektuan agertutako puntuarekin. PC, esate baterako, zeharo maitemindurik dugu herriaren subiranotasuna aipatu delako eta, hori errespetatzen duen bitartean, monarkiaren alde egoteko prest agertu zaigu. PSOEkoak errepublikaren alde jo nahiean dabilta, baina garbi utzi dute talde guztien "consensus" a lortu nahi dutela, eta zailsamarra iruditzen zaigu UCDeK eta APeK errepublika forma onhartzea. Hortaz, PSOEK Errepublikar lehendakaria nahi du, baina "consensus" a medio. Euskadiko Ezkerrekoak horren alde agertu dira baita ere, errageari ematen zaion indarra beste parlamentario monarkietan baino askoz haniagoa dela eta, noski, horrek suposatzen duen arriskuaz oso kezkatutik.

Langile eskubideak eztabaidan

Hasi berria da eztabaida. Askoz artikulu gehiago ikusi beharko dira azken testua erabaki arte. Eta langile alderdiak barruan direnez, gero, gogorki tratatuko den (edo tratatu be-

harko zena, guttienez) puntua ondatsunena da. 19. artikulua, momentuz, solik Katalan Sozialista Taldeak aipatu du, osoki erreakzionarioa dela esanez. Ez da guttiagorako ere, honek esaten duena hau baita: "Se reconoce el derecho a la propiedad privada y a la herencia... Ningún español podrá ser privado de sus bienes, excepto por causa justificada de utilidad pública o interés social, previa la correspondiente indemnización y de conformidad por lo dispuesto por las leyes". Baina, oraindik harridura handiagoa badugu. Lehen aipatu dugun "langile alderdiak" ez baitute tutik ere esan 32. artikulua, eta honek hauxe dio: "Se reconoce el derecho a la libre iniciativa económica privada... El empresario tiene derecho a establecer las condiciones de empleo de acuerdo con criterios de productividad y a adoptar medidas de conflicto colectivo, sin perjuicio de las limitaciones expresas que al ejercicio de estos derechos pueda establecer la ley".

Denok dakigu demokrazi burges baten Konstituzioa zeharo langileen alde ez dela sekula irtengo. Baina, sikiera lotsagarri ez gelditzearren, horrelako puntu garbiak ez dituzte sartzen. Eta normala da UCD eta AP enpresarien defentsa honekin bat egotea, baina... besteak?. Espero dugu burruka gogor bat egongo dela, bestela langileak "antikonsitutuzionalak" izatea gerta ditek, bere eskubideen alde burruka egiteagatik. Euskadiko Ezkerrekoek puntu hau kentzea eskatu dute, honoko hau bere lekuan jarritz: "los pueblos del estado tienen el derecho a darse el sistema económico con toda libertad y en un espíritu de solidaridad entre los mismos". Egia esan ez da erraza izango "consensus" ean onharturik izatea.

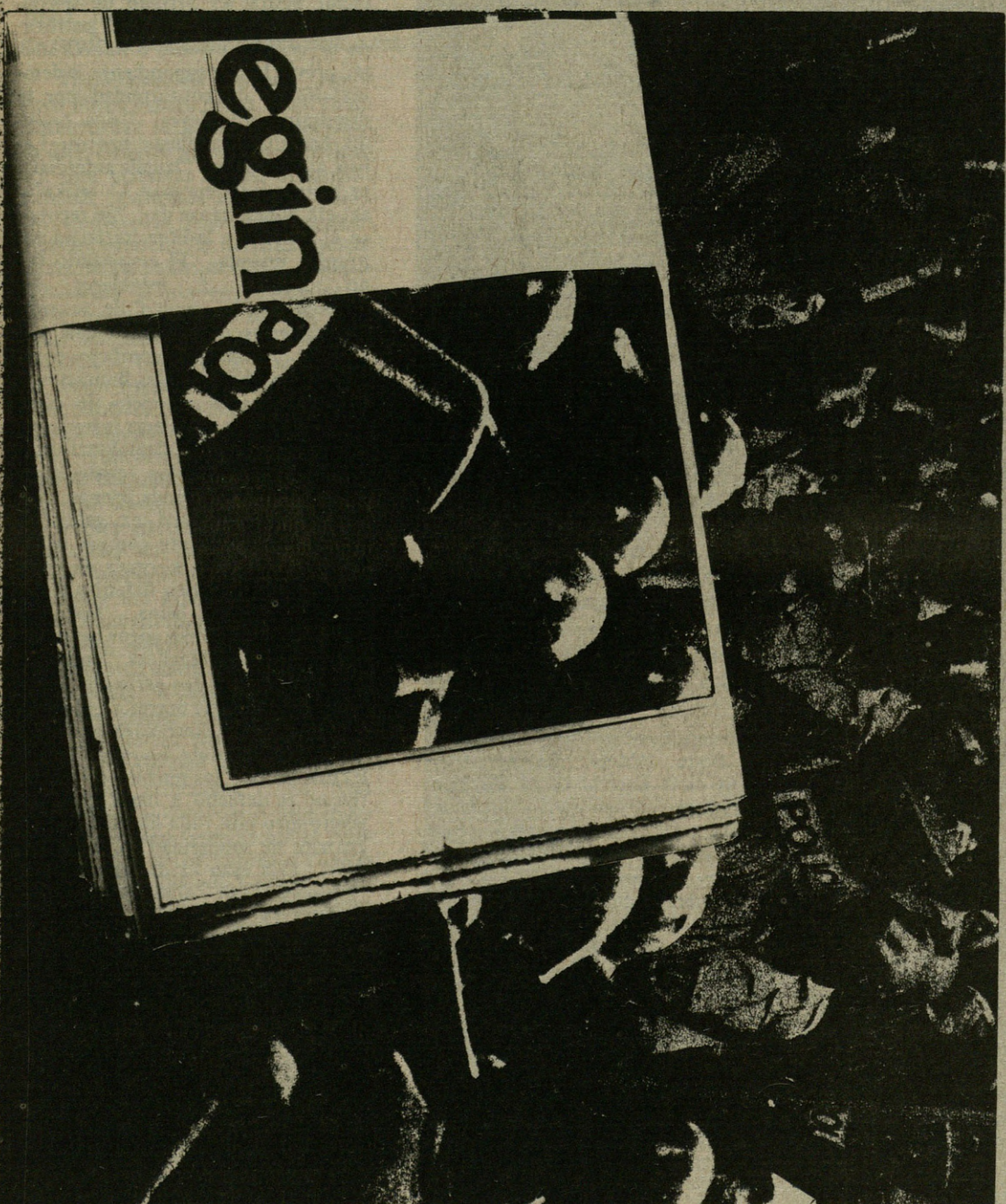
PSOEkoak eskatu dutenez, egin behar den testuan ezin daiteke puntu bat egon partalmentario talde barentzat onhartzina dena. Aipatu ditugun etsenplu motz hauetan badira kontraesan gogorrak. Eta, egia, esan, "consensus" a errespetatu behar baldin bada, norbait burua makurtu beharrean arukituko da edo bestela lortuezina deritzagu bat egite hori.

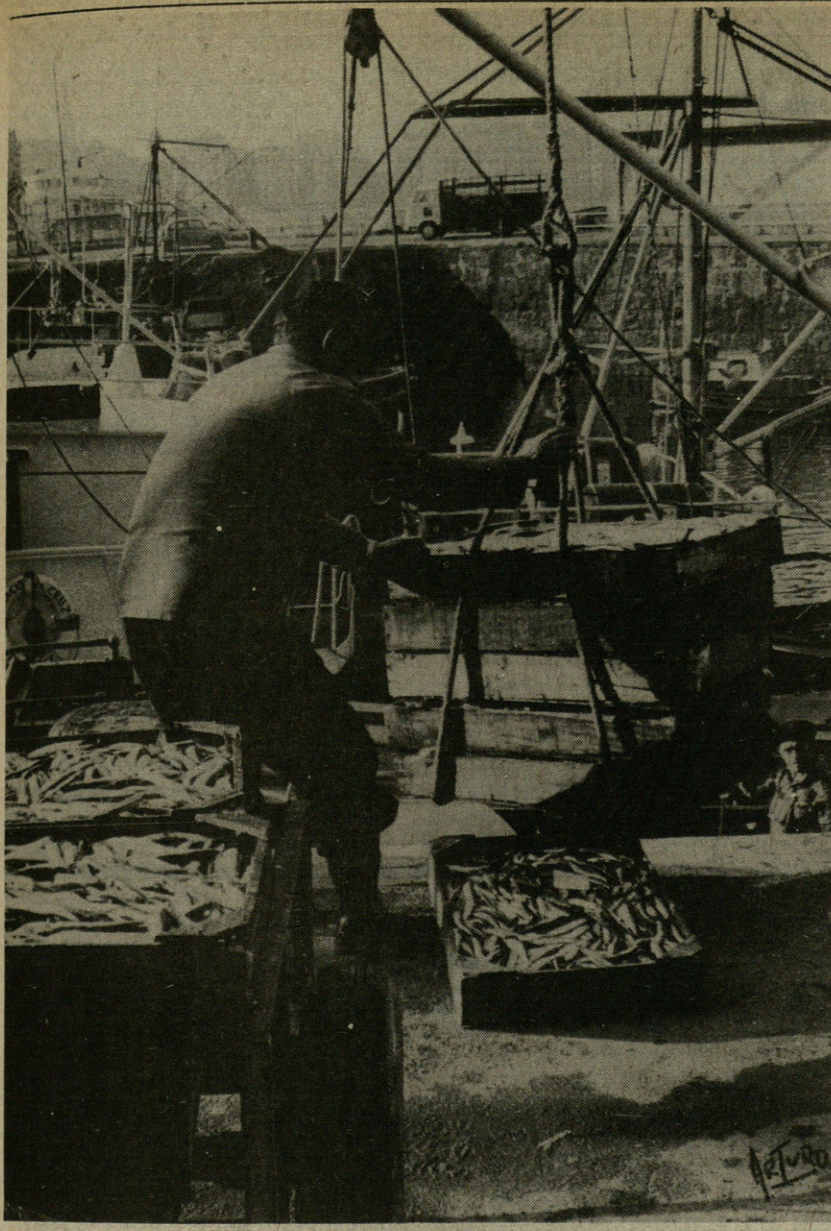
Manifestazio eta biltze eskubideak, hazienda, legeak... Badira bai, puntu eztabaidagarriak. Espainiaren batasunaren oinharritzen den aurreproiektu batek zilegi kontraesanak izatea beste zerbait nahi duten guztientzat. Parlamentario taldekoak mintzatzen direnean badirudi zentralismoa alde batera utzi dela. Aurreproiektuaren artikuluak irakurritz, eta honen izpiritua ikusiz sinesgaitza egiten zaigu. Dena dela, eztabaida lekuko!

P. IPARRAGIRRE

hots!

**ETA MARGINATUAK
HONA GURE HITZA. GEUREGANATZEA.**

BAJURAKO ARRANTZA

Euskadin, 13 portu dira kostako arrantzaz arduratzen direnak. Untzi gehienek kaskoa egurrezkoa dute; bertako astileroetan eginak, gaur astilero horik desagertu badira ere.

Bajurako alor honetan, bi eratako itsasuntziak bereiz daitezke; batzuk txikixamarrak, 50 tonelada baino gutxiagokoak, hauei legatzeroak deituko diegu eta flotako besteei, tonelada gehiago dituznei, antxoak eta atuna hartzen dutenei, atuneroak deituko diegu.

Arrantzaren sistemarengatik, alor honi urgainekoa ere deitzen zaio, arrantza gainaldetik oso gertu dauden uretan egiten baita.

Legatzeroak, untzi txikiak dira, ekintza muga txikiekin, kaian sar-

tu eta irten egunero egiten dutenak.

Portu legatzero garrantzitsuenak, Bermeo, Donostia eta Hondarrabi dira. Hauk legatza hartzen arduratzen dira; itsas barnera txirrika batzutan jarritako hamuen bidez harrapatzen

dute.

Atuneroak bi kanpaina egiten dituzte, hau da, bi denboraldi. Antxoak edo bokartarena udaberrian eta atunarena udan Kantabriar eta Udazkenean Atlantikoko uretan.

Antxoaren kanpainan, normalki itsasuntziak egunero sartu eta irtetzen dira kaietan, nahiz eta beren kaietan ez izan. Hperben prestatutako kaiak aurkitzen dituzte, arrainaren komertzializazioa eta harrera kontuan izanik noski.

Arrantza hau, gauez egiten da, botatzen duen argitasunarengatik ikusten baita. Hortik datorkio "ardora" kanpaina izena. Gaur egun, behar bada, xehetasuna hau ez da hain garrantzizkoa izango, arraina non dagoen jakiteko teknika bitartekoak asko hobetu baitira; beraz, biarteko honekin eta naturalarekin asko aurreratu da.

Arrantza klase honetarako erabiltzen den sistema, sare ingurutzailea da. Bandadari inguruan jartzean datza eta ondoren sareka osatzen duen poltsa hersten da. Poltsa ito ondoren, gaur saladoreen bidez, itsasontziaren gainera ateratzen da. Itsasontzi bakarrak eta bere sareak ba karrik egiten dute lan hau noski.

Denboraldi honetan, arrantzaleak gaur lorik egin gabe pasatzen dute, ardora noiz agertuko den ez baita ziurra. .. Bestetik, sareen lehen botaldian, proposatutako kupoa askotan ez da betetzen (8.000 kilo). Gau askotan, sareak sei aldiz eta gehiagotan bota behar izaten dute.

Beste lan zail bat, kontserbatzea da, kajatan izotzarekin jartzea eta ordu gutxi barru deskargatu behar izaten dute. Kanpaina honek lau gilarbete irauten du, Martxotik Ekainaren erdi alderarte.

Itsasuntzi hauen beste era bat, atunarena da; atuna eta zimarroia Arrantza klase honetan, ez da puer-tora itzultzen marea osatu arte. 8tik 15 egun arte iraun dezake; harrapatzen den arraia, konbustiblea, izotza eta amu bizia nola dabilten gogoan izan behar da. Itsasaldiak, 10 bat egun irauten du.

Itsasaldi honen prozesua honela da: Itsasuntziek, hazitegi batzu dituzte, hauk itsasoko urez betetzen dira eta momentuoro berritzen da. Ur honek, amua bizirik edukitzeko balio du, hau da, antxoak edo txitxarro txikiak. Hau beharrezkoa da kanpaina guztirako, nola kasu egiten dioten ikusi beharra dago!

Hazitegiak betetzen direnean, itsas barnera sartzen da tunidoen bila. Aurkitzen dituztenean, untzia inguratzen da eta "jana ematen has-

tn zaie" lasai daitezen. Untziko besteak, kainak prestatzen dituzte eta untziaren ertz batean jarzen dira.

Kainen erdian, gizon bat dago mangera batez atunak "erregariatze-ko". Honekin gauza bat lortzen da, atunek kainak ez ikustea.

Arrainak urrundu edo desagertzen direnean —hau da arrantzaren helburua— patroia beste banku baten bila hasiko da. Bitartean, untziko beste lagunak, harrapatutakoa zaintzen arduratzen dira. Kasu batzuetan, izoztegieta sartzen dituzte, baina normalki untzi gainean jartzen dituzte ongi zuzenduak, mugimenduarekin ez daitezen maza-tu.

Bitartean, beste batek, untzi gaineko odol arrastoak garbitzen ditu, atunak utzitako odol arrastoak. Denbora honetan, aldamenetako zuloak, arrainek odolarekin alde gin ez zezaten hertsia egon dira. Normala den bezala, arrainek beren odola ikusten dutenean, alde egiten dute. Honela jarraitzen da itsasaldia.

Atunaren kanpaina, garrantzi handia ematen diotenentzat, Ekainaren lehen egunetan hasten da, Azores aldera joanez. Gehienak, Uztai-

lean hasten dira Urrian amaitzeko. Kantabria guztian egiten da. Azken urte hauetan, itsasuntzi askok, Canariasko irletan, Gabonak arte luzatzen du bere kanpaina.

Entrepresa tipoak

Bajurako alorrean entpresak, generalki, eskuz egiten dena da; familiarra eta entpresak txikia, kasik armadore gehienek, itsasuntzi bat bakarrait baitaukate. Armadore-Patroian oinharritzen da batez ere. Zergatik? Nola?

—Isasuntziaren martxa, egitea, kredituak, etab., familiar edo lurreko norbaiten laguntzaz.

—Arrantzaren prozesu guztiaz ardura-tzen da: produzioa, kontserba, etab.

—Saldu eta komertzializatzeko portu-rik egokiena aukeratuko du.

—Familiako edo kanpoko sozio bat edo birekin eramango du adminis-trazioa eta kontabilitatea.

Soldaten deskribapena

Soldaten banaketa, "a la parte" deitzen den bidez egiten da; armado-rea gutxi gora behera erdia baino ge-

hiagorekin geratzen da.

Soldatek, berak, arrantza produzioarekin zerikusi guztia dute. Produziorik ez balego edo merkatuan jaitsiko balitz soldatarik ez legoke edo oso txikia litzateke. Guztiz des-taiatua da.

Bajurako armadorea, era honeta-ra langileen soldata fijoarengandik li-bro geratzen da. Hazitegiak, izotza, kajak, etab... armadorea eta langileen artean ordaintzen dituzte.

Itsasuntzi eta marinelen zenbakiak

1977. urtearen bukaeran, gutxi gora behera, 500 itsasuntzi zeuden Euskadin.

Toneladaz eta probintziz banatu-ko ditugu.

Bizkaia : 300 denetara
50 TRB 127
50 TRB 173

Gipuzkoa: 210 denetara
50 TRB 113
50 TRB 97

Marinelak, 4.200 bat izango dira guztira. 1.800 Gipuzkoan eta beste-ak Bizkaian.

bat batean

BIZKAIKO METALA NEGOZIAKETA BIDEAN. Gipuzkoakoa amaitu bezain laster. Bizkaiko meta-lekoek beren erreibindikapenak agertu dituzte komenio berrirako. Gipuzkoakoen bidea mozturik, erreibindikapenetan sindikatu guztiak bat egin dute, hau da: CC.OO, LAB, UGT, CNT, ELA-STV, ELA-STV(A), CSUT eta LSB-USOK. Gauza bat egon da denak bat etorri ez direna eta entpresako batzordeen errepresentatibitatea izan da. Batzuek mahai negoziatzailean egon behar direla esaten duten bitartean beste batzuek aurka agertu dira. Hil honen 11n hasiko dira negoziaketak, eta langi-leen eskakizunen barruan, beste batzuren artean hauk agertzen dira: kategori desberdinentzat diru-igoera 14.800, 13.800 eta 12.800 txikitik handira; 1911 ordu urtean, seguritate soziala eta IRTP entpresaren kontura, zahartzaroa 60 urterekin, etab...

Ekonomiaren egoera larria eta entpresarioen planteiamenduak ezaguturik, Gipuzkoan ezetz Bizkaian ere nahiko lan izango dute. Ikusi behar.

MICHELIN, FIRESTONE, MULTINAZIONALAK GOGOR. Entrepresa hauk eta beste batzuk adibidez General Eléctrica, nahiko lanarekin dabilta aspaldi honetan. Multinazionalak direnez, ba-koitzak bere konbenioa du eta "zatitu eta irabaziko duk" esaldiak hemen indar handia hartzen du.

Firestoneko zuzendaritzak, adibidez, pezeta batik ere ez duela altxatuko esan du konbenioa nego-ziatzen hasi bezain laster. Egoera aurrean langileek zenbait manifestaldi eta hertsialdi egin dituzte. Gogora dezagun bestetik, entpresak honek burruka oso gogorrak ezagutu dituela; beraz esperientziz ondo jantziak daude, 1975. urteko greba dugu lekuko. Michelinen berdin dabilta, eta General Eléc-trican zer esanik ez. Entrepresa hauen egoerak gehiago kezkatzen gaitu batzen dituen milaka langile-erengatik, 13 mila bat langile dago hiru entpresak hauetan.

gurelesakoa eta baserritarrek

Gurelesako langileek huelga egin dute.

Horra hor gertakizuna. Ez da lehenbizikoa. Ez dut uste inor asko harritu denik, gaur maiz aditzen baitira huelga soinuak; han edo hemen noiznahi dago langile talderen bat greban. Baina Gurelesako langileek egin duten huelga honek, huelga garaian izan diren zenbait gertakizunek, jarri diote baserritarrei zer pentsatua. Hor azaldu diren zenbait jokabide eta eritziak kezkatuak utzi dute oso.

Gurelesan, beste entpresetan bezalaxe, noski, urtero negoziatzen dira jernalak nagusi eta langileen artean. Lehen, urtearen hasieran egiten omen zuten negoziaketa hori. Gero, gobernuak esnearen prezioak eta publikoari saltzeko marjenak erabakitzen eta ezartzen dituenean, egitea erabaki zuten. Horregatik, martxotik martxora egiten dira orain. Aurtan, gobernuak ez baititu prezio horik martxoan ere erabaki, apirila arte itxoin dute negoziaketan hasteko. Gobernuak erabakitako esnearen prezioak eta marjenak azaldu direnean, hasi dira hizketan eta eztabaidan.

Gurelesako nagusiak baserritarrek dira. Honek batzuentzat garrantzi handia du, beste batzuentzat batere ez. Gurelesako akzioen ehuneko 92 ganaduzaleenak dira ehuneko 4 Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialarenak eta beste ehuneko 4 Nafarroako Aurrezki Kutxarenak. Baserritarrek, sortzen duten esnea saltzeko, berak antolatu eta altxa behar izan dute esne-zentrala. Zenbaitek ondo kostata aurreratutako diru-multzoa jarri behar izan zuen horretarako: beste zenbaitek, ez baitzuen aurreratutako dirurik, kreditua atera eta ondorengo urteetan hura itzultzen ari behar izandu du.

Gurelesak, beste esne zentral batzuek bezalaxe, Gobernuak erabakitako prezioetan erosi eta saldu behar du esnea. Gobernuak agintzen dio zenbat pagatu ganaduzaleari, eta zenbat kobratu publikoari. Gobernuak uzten dizkion tarte horiekin egin behar du lana.

Langileen jernalak:

Horik horrela direlarik, langileek, gobernuak erabakitako prezioak eta marjenak azaldu direnean, beren jernalak ere altxatzeko eskatu dute: hilean 9.500 pezeta gehiago. Langileak bere bizimoduari begiratzen dio eta iaztik aurtena, bizikostua garestitu denarekin, lehen hainako eskuartea izateko horrenbeste gehiago behar dute dirutan, ehuneko 27 inguru dator.

Entrepresak, iaz haina litro esne saltzen badu, aurtan zenbat aterako duen kontuak egin eta geratzen direnak, denak langileari eskaini dizkio: hilerio 4.200 pezeta gehiago.

Langileak ez ziren horrenbeste konforme eta legeak agintzen duen epea bete denean, 10 egun itxoinda, huelgara jo dute.

Langileek, lehen ere, batz beste 35.000 pezeta irabazten dute eta gutxiena irabazten duen sartu berria den peoiak ere 28.000 garbiak ditu hilean. Aurreneko egunetik eskaini zitzaizkionekin, peoi soila 511.000 pezeta urtean irabaztea iritxiko litzaiteke, eta gainera beste 9.000 pezeta inguru esnetan eta jenerotan ematen zaionarekin. Beraz, 520.000 pezeta urtean 15 pagatan partitua. Hori gutxienekoak, batz beste peoiak 560.000 pezeta.

Beste esne-zentraletan ez dute hainbeste irabazten penintsula guttiko bat bakarrean ere. Gipuzkoako beste langileen aldean, berri, goeneko mailan dabilta. Metaleko edo burniko lanean ari direnak dauzkate jernalik altuenak, eta horien paretzu, edo oso urbil behintzat, daude Gurelesako langileen jernalak.

Huelga garaian, baserritarrei min

eman dieten jokabide batzu izan dira: kalean beren bezeroei esnea partitzen edo ta plazan saltzen, arrapatzen zituzten baserritarrei, amenazoka ibiltzea; baserritarrok ez baitute zer ikusirik Gurelesarekin. Beterrian gertatu da hau.

Bestea: baserritarrek, Gurelesan hartzen ez zieten gero Bilbora, Gasteiza, Iruineara, eta abar, beren esnea karriatzeko organizatu zituzten kamioak; eta Gurelesako langileek, hori ere galerazi nahirik, kamionzale hauei amenazoka ibili dira.

Baserritarrek kamionok babestera eta zaintzera joan behar izandu dute.

Azkenik, 4 egun geldu egon ondoren egin da tratoa: Lehen irabazten zuten gainera: urtean buuruan jasotzen dituzten 15 pagatatik 7tan 6.000 pezeta gehiago; beste 7tan 7.000 pezeta gehiago eta batean 6.500 pezeta. Horrenbestez, urtean 600.000 pezeta irabaziko ditu peoiak batz beste; 40.000 peztako 15 paga alegia. Hortik langileria segurorako kentzen zaio puska bat.

Baserritarrentzat honek ekar litzaken ondorenak: aurtan jarri diren marjenekin, lehengo urtean hainbat esne salduta aterako dena baino 16.000.000 pezeta gehiago pagatuko zaizkio langileria eta haien seguruari.

Zergatik amore eman dute baserritarrek eta horren tratu txarra egin? Langileek lepotik hartzen dituzte baserritarrek, bai baitakite esnea entregatu gabe ezin dezaketela iraun egun asko. Baserritarrek, egunero behiak jeizten ditu, esnea berehalaxe galtzen da, ezin daiteke etxean jasota eduki... eta ez badiote eramatzen galera haundiagoak ditu.

Harrituta utzi gaituen beste puntu bat izan da hor tartean. Langileen batzordeko eta ELA eta CC.OO sindikatuen ordezkarekin EHNE-koek egin zuten bileran, langileak ez zirela fidatzen, entpresak azaltzen zituen datoekin, zioten. Orduan, EHNE-koek, Gurelesako zuzendariari, entpresaren kontrolatzeko esku-bidea langilei emateko eskatu zieten. Zuzendariok baietz berehala. Langileok ez dute aintzakotzat hartu eskubide hori. Jernalak altxaz gero, ez al die beste ezerk inportik?

Baserritarrok langile omen gara, langile-klasearen zati, haiekin solidarizatu behar omen dugu. Baina beren interesak aurrera ateratzeko garaian, gureak hankapean pasatzen dituzte.

Azkenik, gure esnea egunero erosten duzun etxekoandre, badakizu esnea nork garestitzen duen; ez guk, kaleko langileak baizik.

JOSE ALKIZA

Carlos Hugo de Borbon Parma

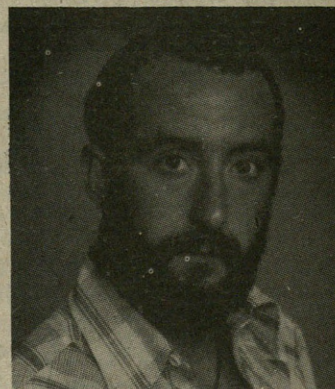
Karlistak ospatu dute bere eguna. Eta aldi honetan, Carlos Hugoren hitzak lekuko, bai izan dela "be-rea". 4.000 bat lagun bildu zela dio- te "Partido Carlista"tik at dauden guztiak; Alderdi honek dioenez 15.000 bat. Jakin ahal izandugu- nez, Sixtoren aldekoak boikota egiteko deia zabaldu zuten, eta ho- rrek nahiko "baja" suposatu du. Au- togestio eta sozialismoa onhartzen ez duten karlista asko xamar dau- daudela dirudi. Egia esan, sekulako aldaketa eman dute karlistek. Denok harrituta utzi gaituzte. Integristak izatetik ezker muturreko ideiak erabil eta zabaltzen saiatu baitira. Eta, gaine- ra, integrista denborak batere ukatu gabe!. Hala eta guztiz zatiketak sortu zaizkiei alderdian. Errege, erre- ginak, printze, e.a.en arteko harre- manak ez doaz nahi zuten bezain on- do. Zaila iruditzen zaigu autogestio-

Rikardo, Aniano, ez zaituztegu ahaztuko. tzaileak izatea eta monarkiaren gauzetan sartuta egotea. Munduan ez da sortu errege bat buru delarik sozialismoruntz doan biderik. Eta hor dago zatiketa. Karlistak izateko "ametsean" sinetsi behar, eta horretarako, kontsekuentek izanik, betiko integrista bidean jarraitu be- har, betiko interesak defendatuz. So- zialistak izateko... Utz dezagun hori.

labur

TUPA HOBETO. Zenbaki hau burutzean jakin dugu Joxe Antonio Gar- mendia —Tupa— hobeto aurkitzen dela. Jakina denez, operazio bat egin dio- te buruan, tiroa eman zioten tokian hezur puska bat sartzeko; operazio ho- rren ondoren "estado de coma"n sartu zen, baina egun hortik irtenda dago ia- danik. Zer esanik ez lehen bailehen bizkortzea opa diogula Tupari.

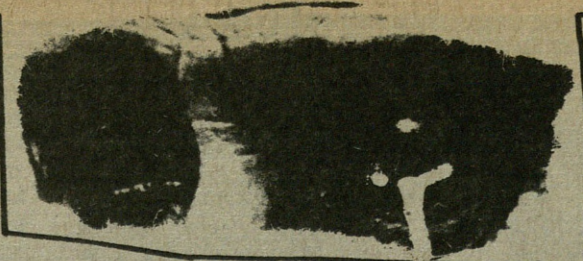

"PIRU" HIL ZITZAIGULA 2 URTE. Anjel Iruretagoiena Elorza 1976. urteko Maiatzaren 8an hil zen istripuz Zarautzen. 1956. urteko Ekainaren 27an jaio zen, beraz 19 urte zituen. Carrocerias Betelun lana egiten zuen. ETako militan- tea, lehergailu batek ekarri zion heriotza. Bere lagun batekin mintzatu gara eta hau zigun: "ez da ezer egin eta ez dut entzun ezer egingo denik". Arrazoiak? Ez dakizkigu, dena dela, gure lerro hauek gutxirako balio badute ere, "Piru , gogoan zaitugu".

PATXI BAZETA; SOLDADUSKAGATIK ATXILOTURIK. Anboto azpiko Arrezolako mutil hau joan zen ostira- lean Basaurira eraman zuten. Orain dela bi urte soldaduskara joan behar zuelarik beste aldera ihes egin zuen. Han errefugiatu karta eman zioten. Amnisti kontuak zirela eta, honuntz etortzeko modua egin zuen. Pasaporte, amnis- tia eta paper guztiak presentatu zuen eta Hego Euskadin Irailaren 28tik zegoen. Baina... Elorrioko kuartelekoek etxea ingururatu zuten joan zen astean eta eraman zuten. Etxekoek oraindik ezin izan dute ikusi.

TABERNA

TEKA

FUNTS GABEKO ZURRUMURUAK

EUSKAL ESTRATEGIA BEREZIAREN ÉTSAI BOTERETSUAK

Reunión del Comité Ejecutivo
del PSE (PSOE)

Enrique Múgica:
"Desde el Parlamento
y el Ejército servimos
al mismo ideal, España"

EUSKADI BATU ETA INDEPENDENTE BATEN ALDEI

ALABI - ALABA - ALABINBONBA
ELSOE - ELSOE - ELJOE GANARA

Múgica Herzog TRA - TRA

*oihuka omen zebilen
mujica herzog
mabaki zitzaiola*

«Tanto
desde el legislativo como des-
de el Ejército, todos servimos
a los mismos ideales de la Pa-
tría común, que es España»

GUTIERREZ MELLADOREKIKO

Konfiantza - - - - -

resaltó la unidad de España

*osoa osatuz,
duenak
duenarekin.*

ERRIKOTXIA

inmigranteek omen dute errua (II)

Aurreko astean, herrialde bakoitzean alderdi estatualistei emandako botuaren eta inmigrazioaren portzentaiaren arteko gonbarazioa egin genuen. Eta erabiltzen ari garen kontzeptuen (autoktono-inmigrante, estatista-abertzale) arauera, hiru multzo politiko bereiz genitzake: inmigraanteen multzoa (A), ia bere osotasunean alderdi estatualistei eman ziona botua, eta PSOeri batipat; bestetik, ekaïneko hauteskundeetan alderdi abertzaleengana jo zuen autoktonoen multzoa (B), eta azkenik botua alderdi estatualistei eman zien autoktonoen multzoa (C). Jende askok ezkutatu nahi duen datua da C multzoa ("euskaldun espainolistak zenbaiten hitzetan") eta jende ugari osatzen duela: Gipuzkoan (lehenengo astean ikusi genuenez) populazio guztiaren ehuneko 10ek gutienez, Bizkaian beste 10ek gutienez, Araban 30ek eta Nafarroan 60k. Hau da, bertan jaio direnetatik, inmigraante ez direnetatik, portzentaia hauek jo zuten, guti gora behera, alderdi estatualistara: Gipuzkoan ehuneko 17k, Bizkaian ehuneko 20k, Araban ehuneko 60k, Nafarroan ehuneko 80k eta Ipar aldean (datu guti dut) ehuneko 90ek.

Beraz, inmigrazioerik ez balego (zenbaiten gauza guztien gainetik biziki nahi izango lukeen hipotesisa), Euskal Herriak egun dituen problemak hortxe egongo lirake, iritentsidade gutiagok, baina problema berberak. Euskal Herria ez litzateke

abertzaleen paradisu bat izango; Gipuzkoan eta Bizkaian maioritarioak izango lirake, baina Araban, Nafarroan, eta zer esanik ez Ipar aldean, minoritarioak. Gainera hau politika-fikzioa egitea da. Eta politika egitea ez da amets gozoenetan hasi eta helburuetara eramango gaituzten bideak finkatzea Ezkerrekoa den alderdi batek errealtate hori aldatu nahi du, gizarte berri bat, estrukturaliki eta zibilizatorioki berria izango dena, eraiki nahi du, eta politika ez da errealtatea eta utopia horren arteko nexu bat lotura bat, zubi bat baizik. Eta errealtatea kontutan ez hartu edo utopia hori behin betirako baztertzten duen alderdia ezkerrearen koordinadetatik kanpo geratzen da eta ezkerrean kamuflatu joera eskuindarrak gordetzen ditu.

Errealtatea ORAIN eta HEMEN, Euskal Herrian haxe da: ehuneko 40ko masa inmigraante bat dugula eta bertan jaiotako euskaldun askok ez duela urrutitik ere ez, problema nazionala bereganatu. Agian, soluzioa EGiko lagun batek esandako hitzetan topa genezake: "a Alava y Navarra que les den por culo". Eta Ipar aldea? "Eso" es otra cosa".

Dudarik ez da, bada, gure herriak jasaten dituen problemen errua ez dutela inmigraanteek, ezta gutiagok ere. Euskal Herria estatu biren pean badago, bere nortasun

nazionalaren ia arrastorik ez bada geratzen instituzionaliki bere etorkizunaren jabe izatea ukatzen bazaio, euskara eta euskal kultura hiltzeaz badago, ez da, ez noski, inmigraanteak hona etorri direlako eta euskal kultura eta gizartearen ez direlako integratu. Klase burruka historiaren motorra eta ardatza dela uste dugunontzat, argi dago burgesia zentralista eta zentralizadorea dela gorago aipaturiko gaitz guztien errudun eta kausa bakarra. Nazionalitate naturalak kontutan hartu gabe, eta bere interesak hobeki defendatzeko, merkantilismoak eskatzen zuen protekzionismoa ezartzeko, estatu artifizial eta zentralistak sortu zituena burgesia izan zen noski, zapalduetako nazionalitateetan prozesu desnazionalizatzaile eta desalienatzaile bat sortaraziz. Eta inmigraanteak hona etorri badira ez da kolonizatzeagatik edo izan, beren izerdia saltzeko baizik, bere herrian ez zutelako ez lanik eta ez jatekorik. Nork sortarazi du bada Espainian mugimendu migratorio hori? Nork bultzatu du jendea toki industrializatueta? Duela 500 urte Euskal Herria zapaltzen diharduen oligarkia berak. Eta oligarkia hau ez da, noski mamu anonimo bat; oligarkiak izen-deiturak ditu eta asko, gainera, euskaldunak: Oriol, Ibarra, Olarra eta abar luze bat ez dira ez Manchurian jaioak.

Ez ditzagun bada gure buruak engaina. Oso erraza da, edo zaio zenbaiti frakaso elektoral baten, kausa, euskararen egoera larriaren kausa edo Euskal Herrian bere nortasun eta eskubideak birreskuratzeko bidean aurkitzen dituen oztopoen kausa inmigrazioa dela esatea. Agian erraza da guzti hau esatea, baina erabat faltsua. Faltsua da bi komunitate erabat desberdinak eta kontrakoak daudela, egotekotan hiru komunitate baitaude: A, B eta C multzoak. Eta faltsua da egoera nahasi eta larri honen erresponsable bakarra oligarkia zentralista da.

Gainera, "inmigraante" eta "autoktono" terminoak ekibokoak gertatzen zaizkigu askotan. Nor da inmigraante? Kanpoan jaiotako oro edota baita ere kanpotarren semeak hemen jaio arren? Eta, nor da euskaldun? Hemen jaiotako guztiak? Euskaraz dakitenak bakarrik? 16 lehenengo deiturak euskaldunak dituenak? Bere burua euskalduntzat daukana bakarrik?

Dena den inmigrazioa hor dago. Egoera objetibo baten aurrean gaude eta erantzukizun bat eman beharra dago. Hurrengo astean helduko gatzazkio honi.

IÑIGO LAMARCA

CUBA 20 URTE GEROAGO

Iraultzaren garaipenaren hogeigarren urtea betetzeko gutxi falta zaionean Cuba egite haundien eta erru batzuren sujeto bezala altxatzen zaigu. Amerikanoen hatzaparretatik irtetzea eta eze-rezetik herri bat altxatzea ez dirudi txantxetakoa denik. Bide horretan eman diren zenbait pauso ez dirateke berriz hain txalogarriak. Baina epaitzeko pretensorik gabe, Cubaz testimonio zuzen batzu jaso ahal izan ditugu, Juan eta Pablo Sastre Foresten bitartez. Elkarriketa luze bat izan genuen udazkenean, oraindik Cubatik nahiko etorri berriak zirenean. Pablo hemen geratu baina Juan berriro itzuli zen Cubara.

—Cubako ekonomia nekazaritzan oinarritzen da. Nola dago antolatutik sektore hori?

—Egun hiru nekazari mota daude. Bata lehen latifundioak eta azukre entrepresa haundiak zirenetan— gaur granja estatalak dira hauk— lan egiten dutenak. Gero laborari txikiak, beren lur puska dutenak. Azkenik, hirugarren mota, laborari berriak; inolako presiorik gabe—horrela agertzen da behintzat, zori-

txarrez neronek ez dut hori bizi izandu— herri berriak sortzen dituzte elkarrengana bilduz —bestela kilometrotara bizi baitira— eta elkarren artean lantzen dute lurra; bilertan eta esplikatuko zaizkie sistema horren bentajak bakarrik ari diren nekazariei eta pixkanaka joan dira konbentzitzen, baina behartu gabe. Lurra lantzeko sistema berri hau oso interesgarria da.

Noiz sortu da?

—Iraultzaren hasieratik dago joera hau, baina orain ari da indartzen. Mixerian edo batere lurrik gabe hainbat laborari zegoen momentu hartan, iraultza egitean ezin baitzitzaien esan, bai, lurra bai baina... Horregatik lurra banatu egin zen eta bakoitzak bere puska hartu zuen. Askok bere lur puxka horrekin jarraitzen dira eta horiei luraren esplotazioa herriko granjen bidez hobeto egingo litzatekeela buruan sartzea zaila da, ez-

ta? Honi buruz ikusi nuen filma batetan horrela zioen nekazari batek: “¿Yo me voy a meter ahí, en un atajo de guajiros?”. Gertatzen dena da kontrol bat ere badagoela, bestela desmadre bat izango litzateke.

—Eta komertzializazioa nola egiten da?

—Merkatua zentralizatua dago. Ehuneko hainbeste familiarentzat da eta gero behartuta daude —edo estatuak behintzat hori eskatzen die— beste guztia berari saltzea. Badaude beren aldetik saltzen duten laborariak ere, baina hori merkatu beltzean sartzen da. Dena dela, laborariari gehiago interesatzen zaio estatuari saltzea, ondo ordaintzen baitio.

—Industria oso atzeratua zegoen iraultzaren aurretik. Harrez gero zer pauso eman dira?

—Urteetan zehar geratua egon da industria gehiena. Lehen zeuden fabrika apurrak eta orain sortu diren berriak aurrera ateratzeko kontrol gogorra ezarri behar izan zio industriari. Dena dela, kontrol hori oso desberdina da. Makinaria amerikanoa zen, ezinezkoa berritzea; fabrika asko geldituak egon dira eta beste batzu traktoeren piezekin konpondu beharrean.

Bestalde, zafra garaian hiriak eta lantokiak hutsik geratzen ziren, jende guztia zafrra joaten baitzen; hura desmadrea zen. Eta 10 milioiko zafarren ondoren planteiatu zen: gure industria behar dugu, antolatzen hasi behar dugu industria.

—Eta nola daude antolatuak lantokiak barrutik?

—Ez dago langile batzorderik, teorkoki behintzat Albanian eta Txinan eta daudela esaten dutenak. Alde batetik sindikatoa dago eta bestetik Administralgoaren industriarenganako kontrola.

Sindikato bakarra dago, langile guztiak hor daude, ez da afiliazio boluntariokoa; zuk metalean lan egiten baduzu, ba metaleko sindikatoan zaude nahi eta nahiez. Sindikato horren zuzendaritza gobernuko partaide da. Eta gero enpresetan, Administralgoaren ordezkari bat egoten da. Beharbada erregimen sozialistarako oso egokiak ez diren erlazioak ematen dira, langileen kontrola oso erlatiboa da, administradorearengan uzten baitu ordezkari batza Gobernuak. Gainera langile gehienak kualifikatu gabeak dira, teknikoak ez direnak.

Noski, nik ez dut industrian lan egin eta dakidana komentarioen bitartez da. CTCren sindikatoaren duela urteko kongresoan hartu ziren neurriak, lege batzu kentzea, soldaten sistema, e.a., baina, adibi-

dez, oraindik soldatetan diferentzia haundiak daudela uste, badaude soldata oso haundiak eta beste batzu oso txikiak. Gero, “salario a la norma” deitzen dena dago.

Lanaren nekea

—Zer da “salario a la norma”?

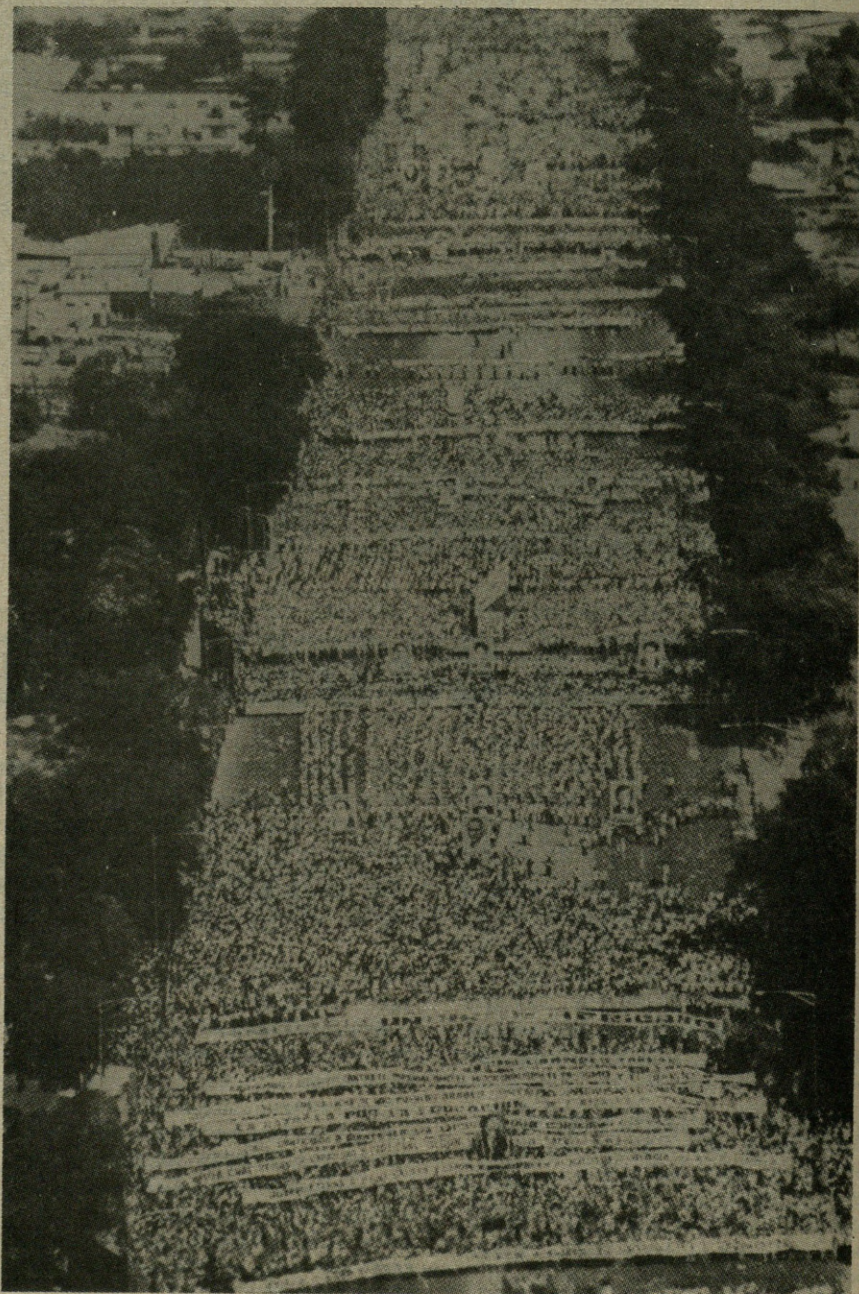
—Praktikan ikusi da —Soviet Batasunean ere berdin gertatu dela dirudi eta ez dakit lege unibertsala izango den— urte batzuren ondoren jende-ari estimulo materiala falta zaiola, estimulo moralak bakarrik ez duela baliu. Horri erantzuteko “salario a la norma” deitua sortu da, hau da, bi pieza gehiago egingo bazenitu, ge-

hiago ordainduko lizukete edo pizzeri batetan —han oso ugariak dira pizzeriak — pizaa gehiago zerbituko bazenu, gehiago irabaziko zenuke.

Hau oso analizatua dago han eta sozialismoaren barruan beharrezkotzat hartzen da. Soviet Batasuneko enxeplua hartzen da, han ere aspalitik ari dela hori gertatzen eta. Lantokietan laneko primak ordaintzen dira, eta hau ez bakarrik fabrika bakoitzaren barruan, probintzi eta estatuan mailan baizik: gehiena produktu duen fabrikako langileri prima bat ordaintzen zaie.

—Eta behar beharrezkotzat jotzen al dute?

—Kontuan izan, Cuban esate batera-

Sindikato bakarra eta denak sindikatoan.

ko, guk ezagutzen duguna da eta, blokeoagatik, lehengo egoera guztia-gatik, nola mundu guztiari beharrezkoa dena eta guztiei berdin eman behar zaion, ba erdi mailako klasekoak adibidez, lehen etxe on bat zeukaten, ondo jaten zuten, erroparik ez zitzairen falta... gero hauetako askok iraultzan parte hartu zuten; eta iraultzaren ondoren gehienak mi-xerian bizi ziren, Neurri batzu hartu behar izan ziren, oraindik badauden neurriak, nahiz eta gutxixeago, rasionamendua, haragia asteen behin, urtean zapata pare bi... Ezin zara dendarra joan eta irriti bat erosi gus-tatzen zaizulako, toalla bat erosi nahi duzu eta ezin...

Guzti hau kontatzen da beti al-dizkarietan eta ikusi behar da nola be-har beharrezkoa den egoera ekonomi-koagatik eta beste soluziorik ez da-goien. Cuban ez da beste soluziorik egon, Soviet Batasunean bezalaxe, Hemen okerrago oraindik, iraul-tza sozialista egiten zuen lehen he-rria zelako eta guzti hori. Baina Cu-ban ere arazo berdina da. Bederatzi milioi biztanle dira eta neurri horik hartzen ez badituzte ezingo dira aurrera irten.

Jende gehiena lehen oso pobrea zeni eta orain ondo bizi da, behar duenarekin eta hori, hasieran ez da txoke bat. Txokea luzarora dator. Zenbat urte dira? 18 Konparake-

tarik ez balego ez legoke problema-rik, mundu guztia berdin biziko ba-litz, gustora izango zineke, baina konparaketa dago, badakizu praktikoak, onak diren zenbait gauza badaudela, eta 18 urte daramazu-nean borrokan, ba nahi zenuke zuk ere horik edukitzea. Eta guzti honek ez du iraultzaren aurkako zer-bait sortzen, ezta gutxiagorik ere, baina nekea sortzen du, eta orduan ordu boluntarioak sartu ordez, iraul-tzaren hasieran bezala, hobeto egiten duzu hori ordainetan irriti bat ema-ten badizute, gauza praktikoa, musi-ka entzuteko eta... eta jendeak hau ere behar du, ezta? Logikoa da, ez-ta? Eta Cuban, azken lauzpabost urte hauetan gehiago nabaritzen da. Batez ere konparaketa dagoelako. Eta gainera, inperialismoak ere lan egiten du horietan, batez ere irriti eta telebista amerikanoak. Cu-bara zuzentzen duen propaganda guz-tia zentzu honetan doa, konsumitze-ko espiritu hori sortzera edo berri-tzera.

Dena dela, herriaren gehiengoak ez du propaganda honek influentzi-atzen, baina beharrezkoak diren gau-zak ikusten ditú, irratia, frigorifikoa —pentsa klima tropikaleko herri ba-tetan ez den beharrezkoa izango—... Eta guzti honek nekea sortzen du, logikoa, sozialismoa eraiki den toki guztietan gertatu dena. Eta orduan estimulo materialarena sistematizatu den gauza bat izan da, paperera era-man dena eta esan da, bueno, hau ho-rela da sozialismoan.

—Lehen aipatu duzue soldatan nahiko diferentzi dagoela oraindik. Profesionalak izango dira noski gehie-na kobratzen dutenak.

—Iraultzak irabazi zuenean, mediku arkitekto etabarrek, alde egin zuten gehien gehienek. Hortaz, mediku gutxi dago, medikuak behar dira, ba medikuei gehiago ordainduko di-egu hemen gera daitezen. Hori izan da eskema, batez ere lehen urteetan. Orain gehiago begiratzen zaio solda-ten arazoari eta hori, orain arte nola ez zegoen gauzarik erosteko, zer axo-la zitzaion bati ehun peso bakarrik edukitzea, bostehun eduki ordez. Orain, erosteko gauza gehiago dagoen momentuan, orain dela hiru edo lau urtetik, interes gehiago ikusten da soldatengatik. Eta oso difenrentzia haundiak daude; adibidez mediku batek zazpirehun peso irabaziko du, soldata minimoa larogeita hamar pe-sokoa da eta jende askok hori beste-rik ez du jasotzen.

Txabolatetik blokeetara

Bizi kondizioei buruz ari garenez,

Partidukoen eta Batzarre Nazionalaekoen artean identifikazio gehiegi.

Maiatzaren lehena

nola dago esate baterako etxebizitzaren asuntua?

—Etxebizitzak Cubarentzat arazo ia tragikoa da, Cuban ez baitzegon ezer, dena yankiek zeukaten eta jendea txaboletan bizi zen. Cuban ez zegoen etxebizitzarik, ez dago oraindik biztanlego guztiarentzat. Ari dira irtenbideak bilatzen, baina pixkanaka.

Jendea oso etxe zaharretan, oso txarretan bizi da. Orain badago zementu fabrika bat baina duela lau-bost urte hori ere ez. Ez zegoen zementorik ere... zoratzekoa. Orain, mikrobrigadak sortu dira...

—Bai, oso interesgarria da hori. "Plus-trabajo" deitzen diotena da. Adibidez ehun lagunek fabrika batetan hogei eraikuntzara joaten dira eta beste larogeiak betetzen dute hogei horien tokia, kobratu gabe. Orduan hogei horiek beren fabrika behar dutenentzat etxeak egiten dituzte, edo fabrika denek baldin badute etxebizitzarik, orduan sail berdineko beste fabrikatukoentzat. Orain egiten ari diren etxeak lehenengoak baino askoz hobekiago dira. Beraien esaten dute oso etxe realistik ari direla egiten eta egia da. Han izan ziren hemengo arkitekto batzuekin hitzegin genuen eta bitarteko berdinekin gauza hobekiago egin zitezkeela, oso gauza hotzak ari direla egiten, bertako estilo bat izanik, plazarik gabe eta askotan... Baina dena dela jendea hobeto bizi da etxe sail horietan txabolatan baino.

Mikrobrigaden lanaren bitartez Habanatik gertu berrogei mila biztanleko hiri bat sortu da, bere zinea, supermerkado, etabarrekin.

—Eta garraioak?

—Problema handia, orain arte horretan ere ez baitzegoen ezer. Azken urtean autobus japonesak ikusi dira baina lehen ez zegoen ia ezer, denak iraultzaren aurreko Leyland eta Pegasoak ziren. Geratu egiten ziren bide erdian, ostikoak eman behar ibil zitezten, hori hiru ordulaurden edo ordubete autobusaren zain egon ondoren eta Habanan bertan. Gero, Habanatik irtetzeko interprobitzialak, paliza batzuk... bost autobus hartu behar dituzu eta hiru ordu itxoin bakoitzari eta batzutan bi egunez hilaran egon... oso arazo grabea da. Kortexe partikularrak berriz lehen oso gutxi zeuden, orain ari dira iristen.

Osasuna etxera

Sanidadea da zerbitzu publikoetan garrantzi handia duena. Nola antolatuta da hori?

—Cuba, batere kondiziorik gabeko lurraldea, haurren heriotzen porzentaia izugarriarekin —milaka haur hiltzen ziren senda zitezkeen gaixotasunengatik—, ez zegoen ia batere ospitala... Arazorik haundiena dena— zegoen apur klasista hura— Habanan zegoela konzentratua. Beraz, laborarien artean, mendian erdi galdurik bizi ziren laborariak gainera, ikaragarri

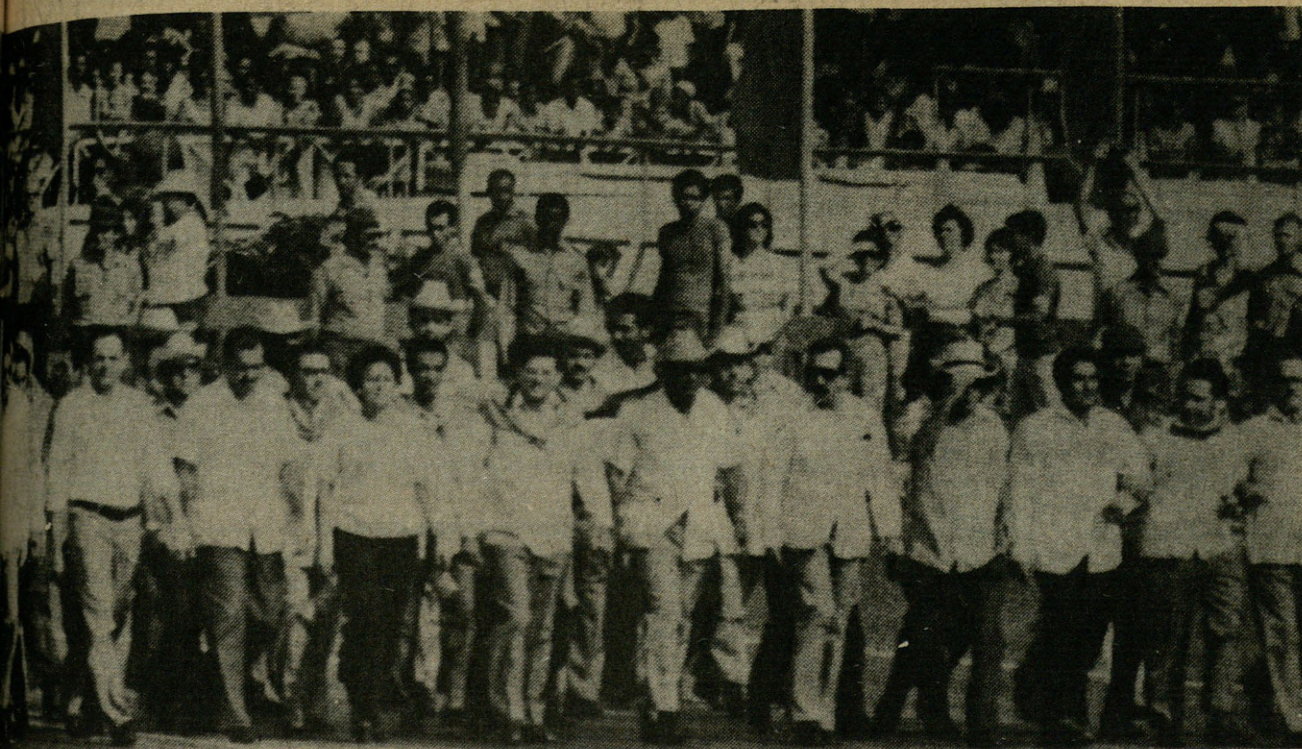
jende hiltzen zen.

Iraultza berehalaxe arduratu zen hontaz, baina arazoa ere berehalaxe azaldu zen: medikurik gehienak alde eginak ziren. Ehuneko larogei-larogei hamabostek alde egin zuten, estamentu pribiligiatu guztietan bezala. Orduan, munduko edozein medikuk solidaritatez joan nahi balu, joan zitekeen. Eta horrela arazoaren zatitxo bat soluzionatu zen. Gero, hiru edo lau urtetan medikuak osatzera. Egun oso onak diren medikuak, baina orduan... gaixozainak ere hilabeteke ikastaldietan formatzen ziren.

Pixkanaka egun Ministerio de Salud Pública dena osatuz joan zen, 60 urteetan karrera osoa unibertsitatean ikasi ahal izan arte.

Gaur egun sanidadearen arazoa oso soluzionatua dago. Haurren heriotza porzentaia Latinoamerikako txikiena da. Gainera, lehen urtetatik ikusi zen medizina prebentibora jo beharra. Lehen urteetan ezin zen hori egin paludismoa, fiebre amarilla etabar baiziren arazorik nagusiak, erraz kendu zitezkeen gaixotasunak, baina beharrezkoak diren medikuak, materialak, e.a. edukiz gero.

Ospitalak landan egitera jotzen da. Egun ez dago herri bat ere, baserri bat ere, Sierra Maestra-ko tokirik urrunenean, erepostu medikurik gabe eta gainera, oso gertu, ospital bat. Medikuen kopu-

Castro buruan.

rua nahikoa da Cubako beharretarako eta horregatik kanpora ere —Angolara etabarretara— joaten dira. Zerbitzu guztiak dohan dira konsulta xinplenetik Parisen hiru milioi kostatzen den operazioaraino. Medizina batzu kobratu egiten dira, hori bai, inportatu egin behar baitira.

—Baina inportanteena medizinak prebentiboa izan behar duela ikustea da, beraz, laneko medizina, higiena, haurrari eta emakumeari atenzio integrala e.a.

Oso garrantzitsua da adibidez heziketa sanitarioa. Batere heziketa sanitariorik ez zuen herria, nola izango zuen ba jende guztia hiltzen baldin bazegoen, jende askok zikinkeriak jan behar bazituen... argazki tipikoa, baina argazkia bakarrik ez zena...

Orain sektore bakoitzean ekipo bat dago: mediku bat, gaixozain bat, etxeak fumigatzera joaten den beste bat... Medikua zaindu behar duen jendearen munduan sartzea jotzen da, gaixoa gaixo dagoenean bakarrik ez, bizi bizi normalean ere ezagutu dezan. Eta aldi berean komunitatea osasun publikoan integratzea nahi da, horretarako kanpainak, "Comités de Defensa de la Revolución" direlakoetan eztabaidak etabar antolatuz... Guzti hau nazio mailan.

Beharbada honek badu bere alde txarra: atentzio gehiegat

jendea errazkerian erortzea, medikua etxera joan dakion zain gertatzea, baina ez da behintzat eze ezer gertatuko atentzio faltaz.

—Abortoa?

—Ez dago legeztatua, baina erabat toleratzen da, aborto gehiegi dago gainera. Horregatik orain abortoa behar beharrezko kasuetarako bakarrik utzi eta beste guztietan prebentziora jotzen da. Antisorgailuetan pastila ez da gehiegi erabiltzen, ezarrazoi erligiosoegatik eta, lehenbizi inportatu behar delako eta bigarren, efeko sekundarioak asko ari direlako aztertzen: pastilak ez dira publikoki saltzen. Bizpahiru marka daude eta batek bitarteko mekanikorik ezin duenean erabili, orduan ematen zaizkio pastilak. Gainerantzean sterilak eta hori denak hobeak diren konklusiora iritsi dira eta oso zabaldurik daude.

Analfabetorik ez

Heziketa izaten da beharbada sozialismoan gehienbat aurreratzen duen saila. Nola dago hori Cuban?

—Garrantzitsuena heziketa masiboa da. 62ko alfabetatze kanpaina, hurrengo urteetan jarraitu zena, izan da orain arte inportanteena. Esan daiteke ez dagoela analfabetorik eta oraingo kanpaina, nazio mailan, seigarren gradua

—lehen mailako ikasketak— iristeko da. Fabriketan eta dena organizatua dago horretarako, gero goragora jarraitzeko noski. Kanpaina hau aurrean bukatuko dela dirudi.

Bi sistema daude heziketan "estudio-trabajo" eta "trabajo-estudio". Lehenengoan ikasketak dira garrantzitsuenak. Bigarrenean berriz, laneko orduen ondoren egunean hiru-lau orduz ikasi egiten da eta gero unibertsitatean sartzen dira. Esate baterako, nerekin aritu dira medizinan sistema honen bitartez ikasiak; eta nola medizinarik karrera beste lan batzuekin inkompatibela den, langile soldataren zati bat ematen diete, ikasle soldata ere ordaintzen diete eta horrela ezdute lanik egin beharrik; lege berezi bat da horrelako jendearantzat.

Beste karrera batzuetan berriz, soziologian adibidez posible da fabrika batean adibidez eta ikasketak egiten, klaseak lan orduetara egokitzen baitira.

—Lehen ikasle soldata aipatu duzu.

—Bai, hori badago, alde batetik lan egiten baduzu eta bestetik ikasteen zerbitzu bat egiten ari zarela iraultzari, estatuari, herriari... Soldata bat behar duzu bizi ahal izateko, eta ikasle soldata horrekin bizi zindezke.

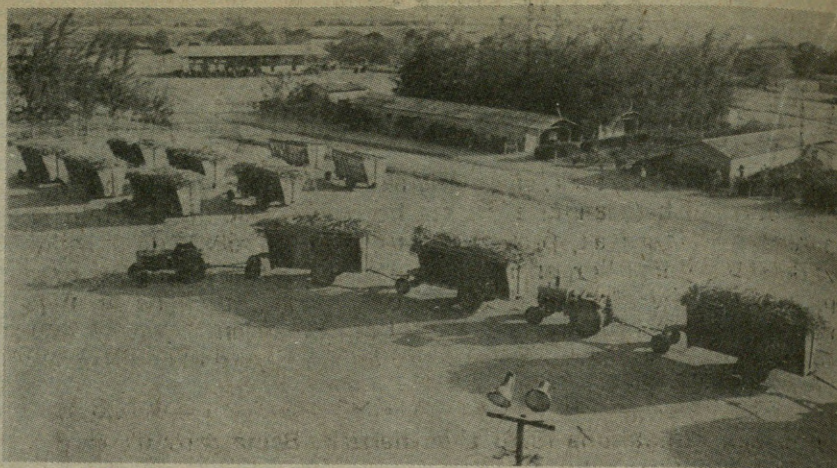
Urrats faltsuak eta errealak

—Politikan nola bideratzen da jendearen parte hartzea?

—Cubara iritsi bezain laster 1976-ean behe mailako indar herrikoien batzarre batetan izan nintzen, bi “cuadra” takoa—espalo bat eta beste aldekoa—. Lehenengo batzarreak kalearen erdian egiten ziren, aulkia jarri kalean, han zegoen mahaiko presidentea eta hasten zen bilera, bakoitzak nahi zuen kandidatoa proposatzeko. Ni izan nintzen bilera hortan lau kandidato proposatu ziren, hiru emakume eta gizonezko bat; honela egiten zen: bat altxa eta esaten zuen nik uste dut halako lagun gai dela gure hauzo eta herrirako; Zergatik? galdetzen zion presidentek eta orduan arrazoia ematen zituen. Batzarreak eztabaidatzen du eta onartzen du ala ez. Aukeraturako jendea zirkunskripzioa pasatzen da —hiru, lau, bost “cuadra”—. Maila horretan egiten dira hurrengo hauteskundeak eta horietan ere jende guztiak parte hartzen du, baina bilera horik ez dira ia kalean, baizik “Comités de Defensa de la Revolución” direlako tokietan edo. Leku horietan “cuadra” pare bakoitzean aukeraturako argazkiak jartzen dira eta bakoitzaren biografiaren laburpen bat, jendea guztiak ezagutu dezan eta noren alde botoa emanten duen jakin dezan. Horrekin hurrengo hauteskundeetara pasatzen da —kasu honetan ehuneko larogeita hamazortzik eraman zuen botoa— oso proportzio haundia— eta hortik irtetzen da munizipioko ordezkaria. Arazoa gero sortu zen. Munizipio mailatik gora —probin-tzi eta nazio mailatan prozesoa iz-

Antzerkia hauzo batetan

Nekazaritza granja estataletan

kutuagoan joan zen. Probintzi maila oraindik irten zen telebixtan botazioak nola egiten ziren eta, baina nazio mailara pasa zenean, ez zen ezer gehiago jakin, beraiek jakingo zuten, baina ez zieten konturik eman geroztik egin ziren batzarrei. Kontua da Batzarre Nazionalan dagoen jendea ez dakiela inork nola zan den aukeratua; gehiena partiduko jendea da; partiduko eta Batzarre Nazionalen artean gehiegizko identifikazioa ikusten da. Pauso bat eman nahi izan zen demokrazia popularrerantz, hauteskunde bitartez boterea legitimatu. Eta orduan, zer gertatu zen? Nik uste dut nahiko arriskutsua zela, abenturara joatea baitzen edozein izan zitekeen aukeratua, gauza planteiatua zegoen bezala “cuadra” ko azkena atera baitzitekeen Batzarre Nazionalako presidentea; orduan, pixka bat atzera bota dira. Nik ez dut uste huts haundia denik; grabea dena da burutu ezin zitekeen lan bat hastea —nik behintzat hala ikusi nuen— ez baita heldutasunaren momentua, oraindik blokeoaren problema bai baitago eta kontrol indartsu baten beharra batzuren aldetik. Beraz, ez da huts grabe bat izan baina bai urrats faltsu bat.

Botere herrikoari buruz inportanteena ikusteko dagoela uste dut; oso gutxi egin baita oraindik eta posibilitate haundiak daude.

Beste aldetik lehen aipatu dituzue “Comités de Defensa de la Revolución” deitzen direnak...

—1960an sortu ziren. Egun lau milioi afiliatu dituzte. “Cuadra” bakoitzeko bat dago eta sekzio desberdinak dituzte, bigilantzikoa —militarra edo para militarra—, kultura eta deportetako, ekonomikoa, osasun publikoa... Gauza defentsiboa izan zen hau. Batzordeko partaide zen leihoan zegoen atsoa, munda guztia ikusten

zuen eta gauza guztiaz enteratzen zena —kontrairaultzako momentua zen, sabotajeak zeuden Habanan, eta toki guztietan—, e.a. Eta jende honek kontrol iraultzaile bat ezarri zuen Habanan. Ezezagun bat sartzen zen “cuadra” batetan eta bereziki hala zekien defentsako batzordeak eta beraz ejerzitoak. Bigilantzirako

Urteetan industria geratua.

ziren ba bereziki komite hauk. Gero gauza askotarako balio izan dute, heziketarako, osasun publikoarako... esate baterako CDRek esaten dio osasun publikoaren erakundeari zein etxetan txertatu diren ala ez, non dagoen osasun arazorik, dena dakite, artxibo bat bezala dira.

Cuba guztian daude zabalduki komite hauk, landan, hirietan, dene-tan. Normalki denak dira CDRko partaide, oso jende gutxi dago hortik kanpora, “gusanos” deitzen dietenak kontrairaultzaile nabarmenenak bakarrik.

GESTORA AMNISTIAREN ALDE

Erailak, espetxeratuak, errefujiatuak izan ditugu. Herriak bere gudarien burruka bereganatu zuen eta horregatik jaio ziren Amnistiaren Aldeko Batzordeak, preso eta errefujiatu guztien alde burrukatuz. Batzorde honen lorpenak bistan daude. 1.977an, antolatu ziren hiru asteetan, herriaren indarrak gobernua dekretu bana ematera bortxatu zuen. Dekretu hauek prezio bat izan zuten: Urtearen hasieran zeuden 160 presoak kaleratzeko herriak 10 gudarien odola ixuri behar izan zuen.

Hauteskunde aurretik preso gehienek (Ondarru barruan geratu baitzen) askatasuna lortu zuen herriak. Baina geroztik ez du indar berberaz burrukatu.

Hona hemen egun barruan dirautenak: Manuel Maria Oscoz, Jose Luis Redondo, Fco. Jose Garcia, Anizeto Iparragirre, Felipe Iglesias, M. Josefa Arrospide, Bernardo Aizpitarte, Miguel Angel Vazquez de Luis, Jose Ramón Ruiz de Gauna, Franzisko Izar de la Fuente, Alberto Olalde, Javier Morras, Jose Luis Valmaseda, Jose Maria Gomez, Alejandro Gil, Vicente Ignacio Vergara, Alberto Mendiguren, Jean Claude Margirault, Bixente Aldalur.

Martutene, Gasteiz, Iruñea, Baiona, Huesca... Beraz, hauteskunde ondoren espetxeratuak izan direnak ez al dute ba helburu berdinengatik burrukatu? Herriak hain ugari isurirako odola gobernuak bere erara moldatutako hauteskundeetan parte hartuz zikindu nahi al dugu? Galdera asko egin daiteke herriaren eta abanguardiatzat beren buruak jotzen dituztenen erantzuna ikusirik. Garbi dago gobernuaren esanetara kokatuak gaudela, amnistia lortuta dugula, demokrazian gaudela, alegia.

Bainan Amnistiaren Aldeko Batzordeentzat arazo berdinak diraute. Ezarri nahi diguten burges demokrazia, Europako beste estatuekin bat eginik, herri burruka desegiten ahalegintzen da. Batetik "terrorismo"aren aurkako legeak sortuz, eta bestetik berari komeni zaizkion legeak kenduz (Ginebrako Ituna lekuko). Eta horrela, Frantziak Espainiako gobernuarekin bat eginez, Aldalurren estradizioa eman du, lehen Croissant aleman abokatuarena eman zuen bezala. Apalarekin gauza berdina egin nahi zuen, baina herriaren indarrak oztupoak jarri zizkion. Baina, egun, gure errefujiatuen egoera oso larria da. Egun batetik bestera Ipar Euskaditik Frantzia barnera edo Espainiako mugara eramanez izango diren ez dakite. Eta guk, zer garantia dugu bihar errefujiatuak izateko gaikoan aurkitzen bagara, Ipar Euskadira bizitzea joateko?

Guzti hau salatzeke espetxeko gudariak duten harma bakarra erabili dute: gose greba. Herriari dei eginez, lehen bezala erantzuteko bide

gehiago baititu. Eta, nahiz eta erantzuna lehen bezalakoa ez izan, Amnistiaren Aldeko Batzordea burrukan jarraituko da. Batzorde honek ez du egin, eta ez du egingo ere, inongo bereizketarik Euskadiren alde burrukatzeagatik espetxeratuak izaten direnen artean, nahiz eta erantzuna handiagoa edo eskasagoa lortu zenbait momentutan. Bere bidea burruka denez amnistia osoa lortu arte, alderdi guztien legeztatzea, biltzeko eta mintzatzeko eskubidea, askatasun demokratiko eta nazionalaren alde, errepresibo legeak apurtu arte, indar errepresiboak deuseztu arte, lanean jarraituko da.

Horrela, berriro amnistiaren aste bat moldatu du, Maiatzaren 8tik 14arte, bertan mintzaldiak, batzarreak, manifestapenak egongo direlarik. Herriari dei egiten diote ekintza guztietan parte har dezan. Geure esku dago geure askatasuna.

ARANTXA G.

oinharritzko euzkara

ARTISTAK AMNISTIAZ

Toki guztietan ezagunak dira euskal artistek egindako pegatinak, muralak, pelikulak etabar amnistiaren alde. Nahiz eta famatu eta zabalduenak Txillidarenak izan, haibat artista ere saiatu zen bere garaian.

Beren helburuak lortu zituztela garbi dago. Gogoan ditugu oraindik zenbait jende, soinean zerratzen amnistiaren aldeko pegatinak. Euskal artistak herriarengandik inoiz baino gertuago egon ziren. Artea erabat bereganatu zuen herriak. Joan zen

garai hura, irten ziren euskal presoak gartzetatik eta hauekin batera amnistiaren aldeko manifestapenak. Orain Gestorak berriro dei egin diotenean herriari, Nafarroako artistek gogor jokatu dute.

Lehenengo aldiz izan da. Orain

arte ez dira gehiegi mugitu. Aurrenekoetan Gipuzkoakoak izan ziren gehienbat saiatu zirenak, eskualde honek preso multzo dexentea ematen zuelako. Aurten Nafarroari tokatu azio txanda. Une honetan lau preso daude Erriberakoak eta bi Iru-

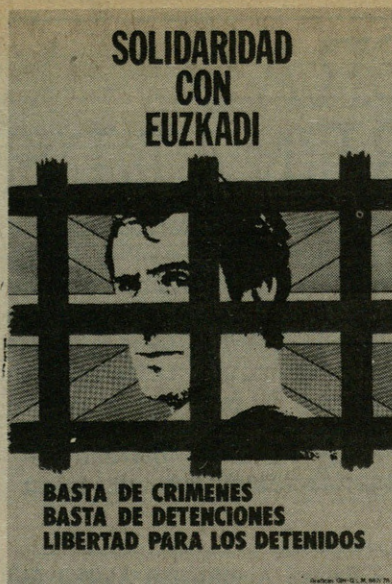
ñearrak. Eta Nafar preso bolada batekin artitak lanean hasi ziren.

Iruineako Amnistiaren aldeko Gestorak bultzatuta hogeiren bat artistek "Plaza del Castillo" delakoan beren pinturak jarri dituzte aste honetan. Guzti hontaz hitz egiteko "GUK" taldea osatzen dutenetatik Joaquín Resano eta Pedro Osés pintorekin egon zen Zeruko Argia.

"Amnistiaren alde, zapatak ere egin beharko lirateke".

Z.A.: Zergatik mugitu zarete amnistiaren alde?

GUK: Iruineako gestorakoek esan ziguten zerbait egiteko. Amnistiaren alde erabat gaude. Guk geure lanak egiten ditugu, baina zapataiak kaleira irten eta zapatak egiten Plaza del Castillon hasiko balira ere hobe. Bestalde Javier Morrasen alde jokatzeko dugula esan behar dugu. Javierrek puntu asko irabazi du. Detenitu zutenean zera esan zuten denek: Begira burges on hori, orain iraultzaile bihurtu zaigu. Batzuek ontzat hartu genuen, besteek Sala de Cultura bateko enkargatua honelakorik izan zi-

Madrilgo artistek Morrasekin solidaritatean.

tekeela jakitean alde batera utzi dute laguna. Bainan nahi duguna zera da, jendea ohar dadila Amnistiaren aldeko astean gaudela.

Z.A.: Nola ikusten duzue zuen parte hartzea?

GUK: Ahal duguna egiten dugu. Azken momentuan eta presaka egin denez gero ezin da ideia baturik zertu. Guk pintore guztiei parte har dezaten dei bat egiten diegu. Dena den, badira nahi izan ez dutenak. Nafarroan ez dira gauzak Gipuzkoan bezala gertatzen. Erabat elkarturik daude han artistak herriarekin. Han ez dute izan istilurik garai bateko eta oraingo artisten artean, eta denei datorkie herriaren laguntza osoa.

Lehengoan ikusi genuen Zumeak Usurbilen egin duena eta zoratutik geratu ginen. Herriko plazan nuklearren aurkako mural handi bat pintatuz, eta aurrentzat toki batzu prestatuz lortu du herriarekin egotea eta herriarentzat lana egitea. Horrelakorik ez dugu egin oraindik Nafarroan eta holako gauzen beharrean aurkitzen gara. Dena den, hemendik aurrera egin daitezke. Amnistiaren aldeko muraletan parte hartu dute zenbait Escuela de Artes y Oficios delako ikaslek, batzu pinturak egiten eta beste batzu montajeak prestatzen.

ZER GERTATZEN IPARRALDEAN?

Egun horretan, Xan-en komiteak antolarutik, Baionan festa handi bat egin zen, arratsaldean. Bertan parte hartu zuten kantari, dantzari eta antzeslari frangok.

Komitearen asmo edo helburua zen Ipar -Euskadiko Xan preso politikoen denez gero aitza ematea. Jende asko izan zen dei horri erantzun ziona, bainan parte hartu zuen jendeak ez zuen aski espektakulo horrekin eta Xan-ekin bat zetozela adierazi nahiz presondegarino manifestapen bat egiteko ideia sortu zen, eta hau bera mikrotik esan zen.

Hori somatu zuenean jendea bidez bazterrean jartzen hasi zen eta bertan egon ere hiru ordulaurden kasi zain. Bitarte horretan, antolatzaileen artean eztabaida batzu somatu ziren. Azkenik hasiera eman zen milaka bat jende bilduz. Bainan nonbait oraindik gauzak ez ziren garbi. Bide piska bat egin ondoren gelarazi zuten jendea, eta komiteko bat mintzatu zen megafonotik. Honen hitzak jendea bultzatzeko baino gehiago beldurra sartzeko eta jendea gibelertzeko izan ziren. Beste gauzen artean, berak zioen presondegira hurbilduko bagina arriskatzeko ginela sekulako polizi taldea egoten eta, gu bai-

askoz indartsuagoak eta prestatuagoak egonik, zafarrada handi bat hartuko genukeela; eta gainera komiteak bere eginkizunarekin bukatu zuela zeren eta bere asmo bakarra festibala zela eta.

Jendearen oihuak isilerazi zuen eta azkenik presondegiko bidea hartu zen.

Horrela presondegira iritsi zen, bidean zehar oihu eginez "Xan, Alberto askatu" eta usaiak abestiarabestuz. Presondegira hurbildu ondoren "Eusko Gudariak" abestu zen eta ikurriak bota presondegi barrura. Ondoren presondegian izulia egin zen eta berriz Baionara erdi bidea hartuz. Bainan karrika batzu pasatu ondoren, irteerako leku berberara sartu ginen eta horretan bukatu.

Gertakizunak gutti ala gehiago honela izan ziren, baina hau dena ikusiz galdera batzu sortzen dira: 1- Nahiz eta komiteak programa edo eraketa bat pentsatu, parte hartzen duen jendearen artean sortzen bada idei edo asmo bat oraindik urrunago joan nahi duena, bere solidaritatea agertzeko prest dena, komiteak fletasibilitate bat behar duela eta sekulan ez jendeari bere eraketa zuzenean geratzeko behartu.

2- Jendearekiko psikologi gehiago behar da. Antolatzaileak beren artean eta jendearekiko eztabaidan ikustea inpresio desolagarria zen.

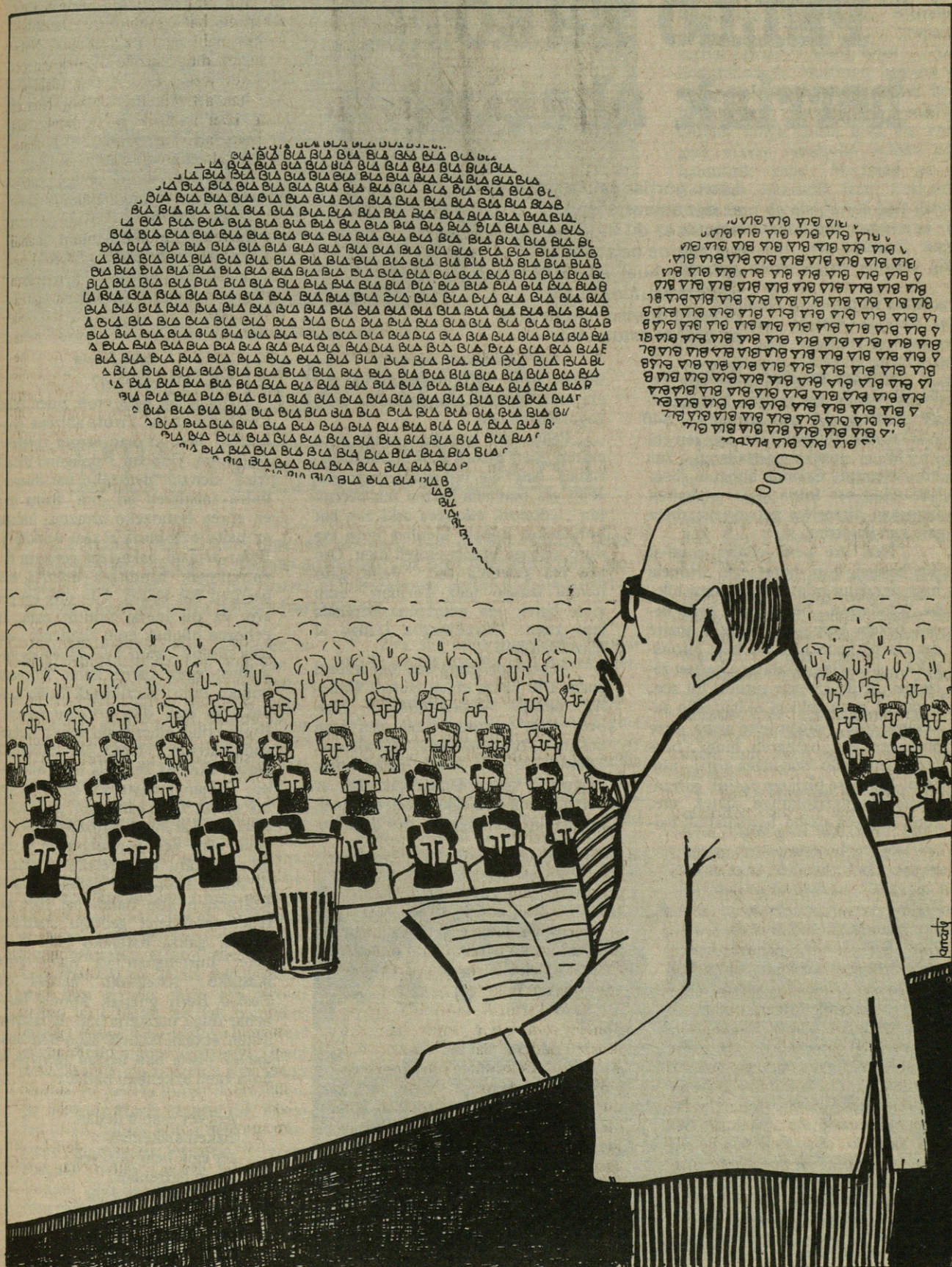
3- Sekulan ezin da onhartu beren ideietatik pasarazteko, han geudena beldurra sartzen ibiltzea, polizia eta suprefeta ber horretarako aski ez balira bezala.

4- Uste dugu, ez zela batere lan izugarria automobil batetan presondegira hurbiltzea eta polizi indarrak nondik eta nola ziren ikustea. Hori fletasibilitate eta organizazio derizkiogu. Ezen eta, gero ikusi bezala ez genuen inongo trabarik izan, behar bada ustekabean eginga izan zelako.

5- Egun horren parterik inportantea manifestapena izan zen, eta batere beldurrik gabe esaten ahal da hori. Ezen lehen aldia da osotasun horretako manifestazio bat egiten dela. Bainan egiaren ohoretan esan behar da ideia hau jendeak beragaturik eta bere segurtasunagatik azken bururaino eramanez, eske-ma guztiak hautsiz.

Gertakizun hauek denek zer pentsatu handia eman behar lukete organizazio guztiei.

B.G.

~PELLO ERROTA~ herriak ahazturik

Larru gorrian jaio nintzen ni
ez det aberastasunik
nigatik ez du inork esango
kaballerua naizenik
gure Jainkuak ez dit faltatzen
gau eta egun osasunik
tamaño onetan naizen arte
ez daukat estuasunik

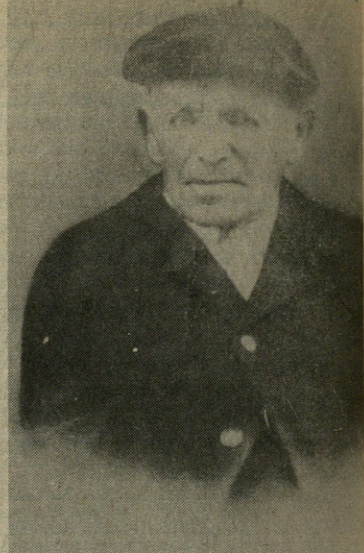
Hau izan zen, Pedro Eliceği, "Pello Errota" k bota zuen lehenetarikoa bertsoa; 14 urte zituen. 1.840 urteko Abenduaren 23an jaio zen eta 1.919. urteko Otsailaren 3an hil Asteasun. Gaurko honetan, bere biziarekin oso lotua zegoen zerbaiten inguruan hitzegitea gatozkizue: bera jaio zen baserriaz.

"Neri ere pena ederra ematen dit baserri hori botatzek". Honela hasi zitzaigun mintzatzen haren biloba "Ondartxa" bertsolaria. Pello berak bezala bere baserria asko maite du eta pixkana pixkana bere aitona-rikiko gogoetak kontatzen hasten zaizkigu. "Nik 15 urte nituela hil zen, beraz ez nuen gehiagi ezagutzeko aukerarik izan, bainan bere alaba -nere ama- ren eta osabaren bidez, bere bizia oso ondo ezagutzea iritsi nintzen. Eta bere biziaren zatirik garrantzitsunena: bertsolaritza batez ere, nere ama eta osaba bertsolariak bai-

tziren. Ama 100 urterekin hil zen eta oraindik bere aitaren bertso asko gogoratzen zuen".

Pello, hitz gutxitan gauza asko esaten zuen gizona zen eta bertsolaritzan hau da inportanteenetakoa. Jeiki eta berehala hasten zen bertsoan, edonork eskatzea aski zen bat botatzeko; honela hainbat puru eta duro irabazi zituela esaten digu. Oso alai eta xelebrea zen: "Pello, gaur neroni izango naiz kozinari" esan zion batek eta erantzuna berehala jaso zuen: "Txukinagoa izango al haiz zikin hori".

Azpeitian, lehen sari bat irabazi zuen, 100 libera eman zioten. Ondorio bezala Ameriketara. 9 hilabete pasa ondoren itzuli zen bere herrira, ezin zuen etsi! Korajetsua, azkarra, ez dut inoiz horrelakorik ezagutu, zioen Ondartxak. Hil ere bertsoak abesten egin zuela, ezpainak mugitzeko erarengatik, ziur dago be-

Pello Errota

re biloba. Eta gaur zer?

Duela lau urte erosi zuten Pello Errotaren etxea. Errota abizena, konkretuki bere etxean errota zutelako zetorkion. Ondoan, "poligono industrial" deitzen denetako bat duenez, bidea zabaltzen ari dira. Baina hau ez etxea botatzeko arrazoia, bideak ez baitu oztoporik etxean aurkitzen. Beraz arrazoi bakartzat geratzen da, entpresak handitzea doazela edo berriren bat egitea. Lau urte eta gaur arte ez du inork txintik esan. Eta Pelloren bilobak esan zigutenez -eta hala dirudi-, gaur beranduegi da, hamabost egun barru baino lehenago botako dute. Herritarrak baino kanpotarrak izan dira kezkatu direnak. Konkretuki amerikano batek Gobernadorearekin hitzegitea proposatu zuen, etxea ez zezatela bota eskatzeko. Bainan ausartu ez zirenez, berak ere ez zuen ezer egin. Bai Euskal Herrian, bai mundu guztian hain eza-guna izan zen bertsolariaren etxea, inor kezkatu ez garelako, botatzera doaz. Pauso bat gehiago Euskal Kulturaren arlo handi bat bete zutenen oroimena gehiago ahazteko. Erruek gauza baterako balio dezakete: hurrengoan ez dadin gerta ikasteko. Asteasuko herriak eta Euskal Herri guztiak horrela hartu behar dugu utzikeria hau. Bota behar duten etxean ezarria dago bere oroimenez plaka bat, bertan agertzen da bota zuen azkeneko bertsoa:

Ara zer esaten dedan
aizken-azikenian
zer egin bear dezuten
iltzen naizenian.
Aita gure bana esan
nire izenian
zerura joan nedin
zuzen-zuzenian.

Pello Errotaren jaiotetxea

Mattin bere emaztearekin.

MATTIN GIZON ETA BERTSOLARI

ZERUKO ARGIAko lagunek artikulu bat eskatu didate Ahetzeko Mattin aitatzuz. Ez naute gorputzez, ez bihotzez aldarerik hoberean harrapatu gure bertsolari alaiatz zerbait egiteko; baina ezetzik ez diezaieket esan eta hemen hasten naiz.

Gure etxekoek esan zidatenez, jaialdiz bukatuta agurtu zutenan, hala omen zion Mattinek bere betiko graziz: "Askotan ez du gizon haundia behar jendea asko mugi arazteko" Hartarainoxe zegoen nonbait harritua egun horretan Ahetzera bildu zen jendetzarekin.

Lehen ere jendea pranko ikusia zen Mattin bere inguruan, Donostian egin zitzaion Omenaldikoan; baina ordukoak ez zuen nonbait horrenbeste harritu. Hura, ondea, hauzo herrian zen eta oraingoa bere sorterrian, eta bere sorterrian ere profeta izate horrek edozein harri dezake, nahiz-ta Ahetzeko Mattin izan. Bazekiken lehendik ere maite dugula, haur ttiki bati bezain maiz eta goxoki agertu izan baitio herriak bere ixtimazioa; baina hori axaleko gauzatzat eduki zezaken gure ahaiztarak. Igan-dekoa berriz gauza serioa zen, gauza sendoa, ez josteta hutsa. Beraz lehen-go horretan ikasia izango du, herriaren broma gauza serioa dela eta Ahetzeko Mattin ere ez dela edozein. Hargatik behin Lasarte bertsolariak kantatu zion bezala, "iñortxok ere ez dizu egingo / merezi baiño geiago".

Eta zer esan gure ttiki haundi hontaz? Has nadin nere usteak agertzen.

Hasteko gure Mattin betiko abertzale bat dugu. Dakizuenez, gure ahetzarrak badu liburuxka bat bere bertsoz osatua. Donostian omenaldia egin zitzaionean argitaratu zen. Hor badaude, besteak beste, 1.947an kantatutako bertso batzu, eta ederki erakusten dute gure Mattin zer neurritako euskalduna dugun. Jakintsu usteko jaun batek, dirudienez, hala zioen: "Eskualdun gaituk, nai badek, bainan / frantzes ordia lenbizi". Bertsolari gazteari ez zitzaion ongi iduritu jakintsu usteko haren ateraldia eta honela kantatzen du hiru bertso haietako batean:

"Jakintsun hori mintzo zelarik
ni ere han nintzen alaino,
orduko pena ezin iretsiz
nigarrez nago oraino;
nere arraza zabaltzen baita
Ahetzetik Lezoraino,
gipuzkoar bat nahiago dut
Norteko frantzes bat baino!"

Gaur egunerako ez da gure artean beste munduko gauza tankera horretako ideak edukitzea eta esatea. Mattinek hori esan zueneko garaia eta gurea ez dira ordea berdinak. Frankoren gerraren ondorengo urteak ziren haik. Egoaldetik iparraldera euskaldun asko zihoan gerra ihesi, eta iparraldean, edozeinek dakien bezala, "espainol zerriak" ziren askorentzat. Urte horietakoa da Mattinen bertsoa eta badago aldea ahetzarrarenetik beste horienetara. Geroz ere hamaikari entzun diogu gauza bera eta etorri gara etxera estamoko zuloan gozo haundirik gabe. Mattinek ez du horretan eskasiarik izan. Euskaldun betea izan da eta da; eta bere garairako eta lekurako oso aurreratua. Eta bere garaiari eta giroari aurrea hartzen diona ez da edozein gizon izaten.

Oraindik orain DEIA aldizkarian idatzi nuen Mattin ez dela inoiz modatik pasa, eta hori bere umorearengatik izan zitekeela jartzen nuen han; baina ez da hori bakarrik. Azken urte hauetan ez zuen egin duen hainbat buelta egingo Hego Euskal Herrian zehar, umorea ekartzez gainera, beste zerbait ekarri ez balu, bestelako su bat erakutsi ez balu. Baina hori ere erakutsi egindu Mattinek eta ez da arrotz bat bezala ibili Ego Euskal Herriak jasan duen gurzubidean.

Eta sar gaitezen bertsolariarekin. Ezin hasiko gara umoretsua dela esaten. Hortaz guztia esana dago. Xalbador zenak esanik utzi zigun Mattin "irriaren giltza" zela eta "harmarik hoberena hori zuela" ere urepeldarrak esana da. Nork esan dezake ezer egokiagorik eta ezer eskubide gehiagoz, urtetan bere inguruan ibili zuen lagun maite harek baino?

Baina horrekin bakarrik ez dugu oraindik esan zer neurritako bertsolaria dugun gure ahetzarrak. Batez ere bertso botatzailea dugu Mattin; baina ez hori bakarrik. Jartzailea ere bada. Bere liburuxkan bietatik bada eta bi aldetatik neurtzeko hainbat gai badago hor. Haatik bi alderdietaz esan nahi dugu zerbait.

Mattin bertso botatzailearen taju paragabea ikusteko nahikoa litzateke liburuxka horretatik edozein saio hartzea. Nik pare bat aukeratuko dit-tu. Bat, Xalbadorrekin teman eginda daukana, eta bestea, gai bat emanda egina daukana.

Edozeinek badaki modurik korrientena eta maizezkoena beste batekin kantatzea duela bertsolari batek. Bertsolari baten neurria ere egoki erakusten duen ariera da hori. Hortaz gainera, elkarri erantzuz-

terakoan, lagunak bukatzen duen bertsoari erantzuna emanez ari behar bada, askoz hobeki erakusten du oraindik kontrarioaren neurria. Horietakoa da orain emango dugun saioa. Ikusiko du irakurleak nola-ko arrazoi kuriosoak ateratzen dituen Mattinek. Lehen bi bertsoen galderak zuzenean erantzunik ez dutenak dira eta aheztarrak zeharretik ateratzen du erantzuna, eta egoki atera ere.

Ikus eta juzga :

Xalbador:

Etsaminatu izan tut ongi beti oraidinokoak, zuk ere, Mattin , gaur egin gogo omen dituzu Bazkoak; jakinduriak hortan badira segur baitezpadakoak, nai nuke jakin zuk badakizun zer adin duen Jeinkoak.

Mattin:

Bertzela ez gira azkarrak eta dotrina hortan flakoak, hunek zerratzen hasi tu finki zeruetako gakoak; erranen zaitut nik dakidana zer adin duen Jinkoak: nik baino biau gutiago tu "Jaungoiko" Senperekoak

Xal: Nola zauden hor , Mattin laguna; tente ene inguruan, jakin behazu: xuxen ebiltzen behar da jakin munduan; ote dakizu, zu jakintsuna, zer galde eginen duan? Erradaazu zuzen-zuzena nortsu dagon ifernuan.

Mat: Nere laguna, erranen ditut nik burura etorriak: zonbeit erretzen izan behar tu ifernuko su gorriak; handiren hoiek ez ditu joak mundu huntan miseriak, beraz ez gira aise sartuko han Xalbador eta biak.

Xal: Orai arteko errepostuak ongi dituzu ezarri, ea txartela merexi duzun nik ikusiko dut sarri; hau ere erran beharko duzu zure galdezka denari: mutxurdinak zer salatzen dio maizenik konfesorrari?

Mat: Nik ez tiut ongi ezagutzen-ta mutxurdin direlakuak, esposatzeko izatu dira hoik memorioz flakuak; nihundik ere ezin onetsi gizon horien tratuak: ardurenian erraten tuzte bertzek egin bekatuak.

Gai bat hartu eta bakarka kantatutakoetan ere bada aukerakorik eta ez da erraz hoberena aukeratzen. Nik bat hartzen dut. Gaia "Astoa" du Mattinek. Ikus zer gauza bitxiak eta ez ustekoak esaten dituen.

Jende maitiak, jakin zazue asko-kontuz gabiltza, eta hementxe bilatzen dute arbola danen itzala; eta bertsutan esango det nik jendiak jakin dezala: gaur iñork hemen eztu esango asto haundia naizala!

Nere denboran baserrietan asto asko ikusia, eta guk ere deramakigu naski astoen bizia; gaur ere hemen astokerian bertsutan bainaiz hasia, beharrez ezut itxurik bañan astoaren irrintzia!

Holako gaien aitzeko die gisa hortako egunak, asto-kontura dira gaur ere hemen kantatzen tugunak eta hau ere esan behar dut, adixkide ezagunak: neoni franko astoa naiz bañan bertan baditut lagunak.

Bi bertso saio horiek muestra bat besterik ez dira; baina ederki erakusten dituzten Mattinen etorria, azkartasuna eta grazia. Bertsolari haundi baten fruitua dira bertso horik. Hori baita Mattin, bertsolari haundia. Badakigu ez dela beti juntto-junttoa bertsoa egiten. Han he-

menka zango sobranreak eta eskasiak ikusten zaizkio. Hori gauza eza-guna da. Eta dobladura edo rima ere beste zenbaitek bezain kargatua ez duela badakigu; baina zarpil horik gorabehera, bertsolari betea da Mattin. Ongi behatzen hasten bagara, haundi izeneko beste zenbaiti faltako zaio Mattinek sobranre duen beste zerbait, aheztarrari falta zaizkion horik baino beharragokoa bertsolari haundia izateko. Beraz bertso botatzaile paregabea dugu gure Ahetzeko Mattin.

Eta zernolako bertsojartzaile dugu?

Zertan ariko gara halakoa dela eta bestelakoa dela esaten eta aztertzen

Irakur ditzala bakoitzak eta norberak hartuko dio neurria.

Exenplu bat bakarrik jarriko dugu. "Ahetzetik Mattinek Xalbadorri" dute izen bertso horiek. Aldudera bertsotara joan zen batez, Xalbadorrekin kantatuko zuelakoan, hor non jakiten duen hura gaixo dagoela bera baino gaixoago duela ama. Gertakizun hori dela-eta jartzen ditu bertsoak. Merezi dute irakurtzea, Mattin zer nolako bertso jartzailea den ikusteko.

Hasi eta buka ongi egindako bertso andana da Mattinen hau. Bertso jartzaile baten egokitasuna ez da bertsoak banaka hartuz bakarrik neurtzen, bertso sail osoaren batasuna eta lokera eta abar ere kontuan eduki beharrekoak dira. Mattinek hauek denetik badute. Honetan ere beraz, haundi agertzen da gure aheztarra.

Beraz, lehengoan egin zaion omenaldia, haundia izan bazen ere, ez zen, tokatzen zaion baino haundiagoa izan. Osasuna, beraz, Mattin eta segi zure bertsoen ederrez Herria zerbitzen.

JOXE MARI ARANALDE

EUSKADI BURROKAN BERE KULTUR ARLOAN

oinharritzko euskaraz

IKASTOLAK

EMAN DEZAKENARI ESKE

Maiatzaren 7an, Etxarri Aranazen elkartu ziren Hego Euskadiko Ikastoletako ordezkariak. Arabatik 5, Bizkaitik 24, Gipuzkoatik 50 eta Nafarroatik 16 ikastola izan ziren zuzenki ordezkatuak. Zaldia eta Agirre Gipuzkoatik, Iturraran eta Aurrekoetxea Bizkaitik, Ruiz de Alegria eta Goikoetxea Arabatik, Larraza eta Julio Altdill Nafarroatik ziren mahaiak. Aztertzeako puntu gutxi, baina batzarrea oso mamitsua izan zen. Ipar Euskadikoak deituak izan ziren, baina hauk ere kanpaina batetan sartuta daudenez eta egun berean Donapaleun Batzarre bat zutenez, ez ziren agertu.

Lehenengo, Zientzi eta Heziketa Ministeritzarekin, Ikastolen Federakuntzek edukitako negoziaketen txostena irakurri zen. Txosten honetan, euskara eta euskal kulturaren berpizte bidean ikastolen eragina agertzen da alde batetik; inkastolen herri eginkizuna azaldu eta Administrazaren aldetik laguntza berezia eskatzen zen bestetik eta azkenik 11 punturen bidez 1978. ikastaroan programaketa egin eta aurrera jarrai dezaten beharrak azaltzen ziren. Beste gauza batzuen artean, 11 puntu hauen barnean, irakaskuntzaren dohantasauna eskatzen da.

Urte honetako Urtarrilaren 25ean elkarrikuste bat izan zuten. Bertan Kultur Batzordeko parlamentariak ere egon ziren eta itzarmen honetara iritsi ziren: Alde batetik, 1977. urteko ikastaroan subentzioa ukan zuten gela guztiek betiko bideetik aurretik ere izango dute; 1977. urteko portzentaiak errespetatuz eta aurtengo balioaren arabera. Eta bestetik estatalak ez diren zentroentzat subentzio kreditoa —1978. urteko Estatuko Presupuesto Legeaz— geratuta dagoenez, ikastolentzako diru laguntzaren hazkuntza kreditu berezien bidez egingo da. Kreditu be-

rezi hau, Moncloako Ituneko 4. artikuluko 3. puntuaren barnean dago eta honela dio: "dauden hizkuntz eta kultur desberdinak bakoitza bere hesparuan, tekniko maila guztietara iritsiko dira".

Ondoren, lehenagoko subentzioekin eta orain jasotzea espero dutenekin, ikastola desberdinei zenbat diru iritxiko zitzaizen jeneraliki aztertu zuten. Ondoren Herriko Ikastolen Konfederakuntzak, Euskal Kontseilu orokorrari Maiatzaren 9an agertu zion txostena irakurri zen. Bertan, Madrilgo Ministeritzarekin eduki dituzten negoziaketak indartzeko, Euskal Kontseilu orokorrari Gobernuaren aurrean esku hartu dezala eskatzen zaio; gure ikastolek duten egoera zail eta larria konpontzeko noski.

Oinharritzko Heziketa Orokorrerako subentzio bat lortu badute ere, eskola aurreko laguntzei buruz oztopoak daude eta ehuneko 50 maila honetan daudela kontuan izanik beharretatik 150 milioi gutxiago jasoko dituzte. Beraz, eta ikastolen funtzionamenduak eta hazteak aurrera jarrai dezaten Gobernuak Lehendakariaren aurrean 450 milioien eskakizuna berea egin eta aurrera eramanez.

dezala.

Udalak ere nahi badute, izango dute zer eginga. Hauetako beste txosten bat bidaltzea erabaki zen. Bertan, Ikastolen prozesua agertu ondoren eta gaur oraindik ikastola horien normaltzea lortu ez bada ere, ondoko eskakizun hauk egiten dizkie: Herri mailan, eskola estatuala eta ikastolaren arteko parekidetasuna. Honetarako hau eskatzen dute, ikastolen lokalen mantetze gastuak ordaintzea; ikastolek dituzten beharrei (lur, etxe, instalazio, etab) erantzuteko gestio eta erraztasunak ematea; ez dezatela ikastolek, inolako zergarik, zerga munizipalik, ordaindu beharrik; eta azkenik, Ministeritzari egin dizkien eskarien aurrean, Udalei laguntza osoa eskatzen die.

Txosten hau onhartu ondoren, ikastola ezberdinetako zenbait esperientziak agertu zen. Batzuk positiboak, beste batzuk nahiko lanekin dabilzela garbi geratu zen, batez ere Nafarroan. Hau izan zen denbora luzean aztertutako gaietako bat. Gure aldezkariko 783. zenbakian "Ez dugu apurka hil nahi" izenburua zeraman elkarrizketan Nafarroako egoera garbi agertzen zen. Beraz gaurko honetan ez gatzazkio honi lotuko: Dena dela, irtenbide batzua aurkitu nahirik, zenbait erabaki hartu zen: Diputazioak, ikastolei ezezko borobila eman dienez —Udalak, 40 bat izan dira oraingoz laguntza eskaintakoak— Ikastolen Konfederakuntza eta Euskaltzaindia Diputazioko Lehendakariarekin mintzatzea joatea. Nafarrak beren aldeetik, zenbait gauza egiten ari badira ere, kanpaina gogor baten antolaketa eskatu zuten; eta maila honetan, akordio hauetara iritsi ziren. Lehenengo hil honen erdialdera izango duten Madrilgo Bilerara joatea, Ordurako, Udal guztiei beren laguntza eskatu, Madrilen nahi den bezalako erantzunik ez balitz jasoko —eta hau izango litzateke normalena—, egun bateko geldialdia egingo litzateke— ikastoletan, noski—. haur, guraso et nahi duen guztia elkarturik, Delegazio, Udal edo beste leku batzutan konzentratuz eta azkenik, Euskaltzaindia, Alfabetatze, Euskalduntze, Alderdi Politiko, etabarrekin hitzegin ondoren, Euskararen Eguna bat antolatzea. Noski, gauza hau denak aztertu beharko dira, baina azken errekurtsio bezala, herri mobilizapenak beharrezko izango direnarekin denak bat agertu ziren. Ahal duten guztia eman eta Ikastolen esku jar dezatela; ikastolen ofizialtasuna euskal kultura eta euskararen etorkizuna, gaur gure esku dago, bihar, Nafarrak zioten bezala, UCDren eskuetan gera daitezke.

KIKIRRIKIKI

Larunbatero, goizeko 11etatik 12etara, Donostiako Udaltxeko behetan egin eta Herri Irratiak zuzenean eskaintzen duen saioa izan dugu UMEEN FESTA. Urtarrilaren 14ean hasi eta Apirilaren 29an bukatu zen.

Donostiako Herri Irratia eta "Xaribari" antzerki taldea aspalditik ari ziren haurrentzako saio berezi bat egin nahirik; eta horrela iazko azken hilabeteetan biltzen hasi ziren, arduradun bezala Txaro Arteaga eta Ioseba Urzelai zirelarik. Teknika aldetik, Pako eta Xabierrek zuzendu dute eta diru laguntza Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak eman du.

UMEEN FESTARI, Joxanton Arzek ematen zion izenburu jostalaria: KU KU KU KU KO KO KO KO KI KI KI KI KIKIRRIKIKI. Ondoren, honoko egitura hau izaten zuen: Pinpix eta Ponpox saio honekin batera plazaratu diren pailaso berrien haurren arteko ihardunaldia, jolasean, Ikastoletako taldeen sarike-ta gisakoa eta artista gonbidatuen saioa. Eta festa guztian zehar ikustera joandako haurren jolaka pailasoe-kin batera.. Eta dena aurkezten, zu- zentzen eta denekin jolasten Txaro eta Ioseba. Azken saioetan XOXO pailasoa edo mimoa elkartu zaie Pin- pix eta Ponpoxi.

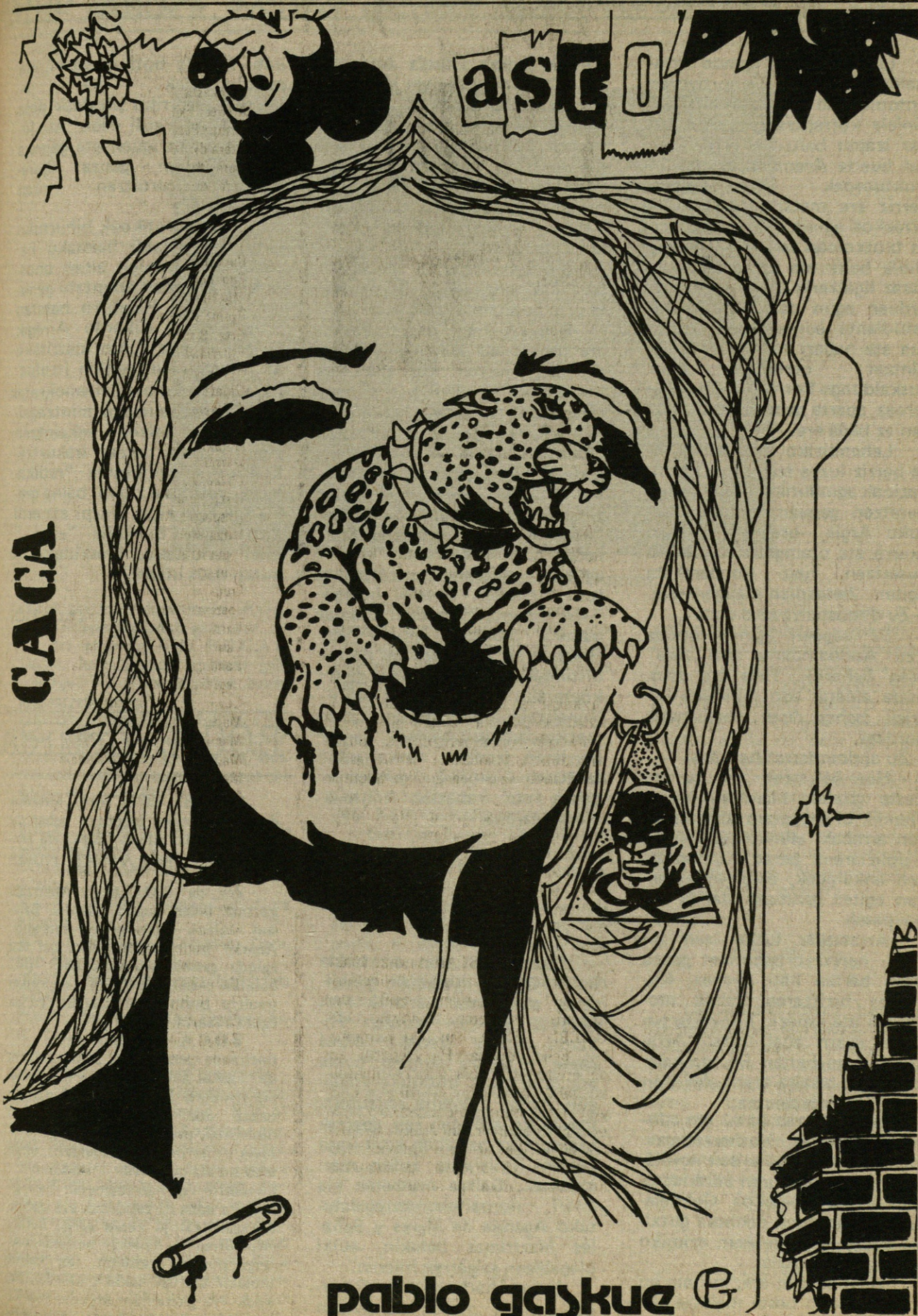
Zer Suposatu du UMEEN FESTA honek? Alde batetik

bi euskal pailaso berri plazaratzea: Pinpix eta Ponpox, beranduago Xoxo elkartu zaielarik. Bestetik, ikasto- letako haurrek osatutako talde edo ekipoekin egiten zen sarike-ta gisa- ko saioa, haurren irudimenari espazio irekiak eskainiz eta euskal kultu- rako galderak egiten zitzaizkien. 13 talde desberdin azladu dira. Artisten sailari dagokionez: Kixki, Mixki eta Kaxkamelon pailaso ezagunak, Hots taldea, Kresala dantza taldea, Almen ikastetxe-ko haur bertsolarien saioak izan dira. Bertsolaritza haurrengana hurbiltzeko saio pedagogiko bikaina izan da.

Balantze gisara, haur eta guraso- en erantzuna oso ederra izan dela deritzagu. Oso interesgarria izan da saio honen inguruan sortu den tal- dea: pailasoak, aurkezleak, etab. Momentuz utzi egin da, baina dato- rren kurtsorako berriz ekiteko asmoz.

UMEEN FESTARI buruz, Iñaki Zubizarretak hau zigun: "Nire eri- tzian haurren inguruan egin den gauzarik osatuena iruditzen zait UMEEN FESTA hau, eta jarraipen bat behar duena. Hazi ederra ari da ereiten UMEEN FESTA inguru- ko talde hau, gero etorriko zaizki- gun telebistaren bideetarako, eta oro har, haurren inguruko saio gin- tza bikain bat ari da burutzen". Gu- re aldetik, datorrenean gehiago eta hobetoago egitea opa dizuegu.

Aipatu: Aludir(-ido)
Aldarte: Variación
Arrakasta: Exito
Arrotz: Extraño
Astun: Pesado
Ateraldi: Dicho gracioso
Ausar(tu): Atreverse (-ido)
Berezketa: Diskriminación
Bersor(tu): Renacer(-ido)
Bezero: Cliente
Bizkor(tu): Convalecer(-ido)
Buru(tu): Acabar(-ado)
Egozketa: Expulsión
Elkarikusketa: entrevista
Erein: Sembrar(-do)
Ertz: Borde
Etorria: Locuacidad
Ets(i): Resignarse(-ado)
Gera(tu): Quedarse(-ado)
Gogoeta: Reflexión
Hamu: Anzuelo
Harakin: Carnicero
Harrera: Acogida
Hatzapar: Garra
Hazi: Semilla
Hesparru: Ambito
Hitzarmen: Acuerdo
Inguratzaile: Sitiador
Isur(i): Derramar(-ado)
Izugarría: Terrible
Josteta: Diversioncilla
Larri: Angustiado
Lauso(tu): Deslucir(-ido)
Lehengailu: Materia prima
Legatz: Merluza
Luzagarri: Extensible
Maiz: A menudo
Mamu: Fantasma
Maratila: Pasador de madera
Mende: Dominio
Minkor: Doloroso
Murriz(tu): Disminuir(-ido)
Nahas(i): Enredar (-ado)
Ohore: Honor
Susperraldi: Reanimación
Txintik ez esan: no decir nada
Txirrika: Polea
Unki(tu): Inpresionar(-ado)
Urrun(du): Apartar(-ado)
Ustekabe: Casualidad
Ustel: Podrido
Zapail: Harapiento
Zer(tu): Definir(-ido)
Zilegi: Licito
Zubi: Puente

balatz aytza gaizki bukatu balatz aytza gaizki

Luzeak ziren igande arratsaldeak Carrusel Deportivoren sintoniarekin bukatzen zirenak, kiniela korrejitzearena egin behar izaten baitzuen gero. Pare bat buelta Avenidan, buelta in-fruktuosoak gehienetan, berriz ere metamorfosia derri-orrezkoa eginez Donostiako giro txotxoloan sartzeko. Haragia ahula baita eta ez zegoen euskaraz ligatzerik Donostia ez zen orduan egun den Gipuzkoako estudiante euskaldunen hiriburu eta nabari zen kaleetan behintzat oraindik gaur euskaldungo horren eragina kale giroaz aparte gehiegi senti arazten ez bada ere.

Lehenbiziko arratsalde hura berriz luzea izan zen. Organizazioak agindurikako kontaktoa betetzen genuen, ordungo Zeruko Argia —oraingoa— bezain txarra eta oraingoan nagoelako ausartzen naiz konparaketa egiten besazpian ezaugarritzat. —Zu donostiarra ahal zara.

Ez zegoen agindu bezala “zu Andoaingarra ahal zara” esan beharrik. Hala ere esan, esate aldera, edo militante berriak behar duen obediencia gordeaz.

—Zu andoingarra ahal zara.

Hor bukatzen zen gu eta beste guztien klandestinitatea. Handik bi egunetara adiskide ziren arrebak, alboko telefonoan —poliziarena berau— uzten ziren enkarguak, elkarren etxeetan egiten genituen afariak eta gaupasak.

Arratsalde luzea izan zela diot, neretzat behintzat gauza asko bertan hasi zirenez. Kuriosoa bizitzaren kakoa momentu eta espazio konkretu batetan ezarri ahal izatea. Arratsalde luze hartan Elkano kale-tik Paseo berrira ezarri ahal izan dut mila aldiz neurea.

Han jaio zen batez ere adiskidetasun bat. Norberarengandik oso desberdina den norbaitekin izan ohi diren adiskidetasun arraro hoietakoa. Gabriele-kin izango nuen denbora gutxira beste adiskidetasun ezlojiko baten esperientzia.

Hain zuezen ere, mahain bo-robil gabeko beste maiatza batetan joan zen Gabriel larrosa

gorriak aldian zituela Andoaingoa. “Oso triste zegoen hilobia” esan zidan. Ortodoxoa bai zen Gabriel sentimenduak azaltzerakoan. Harritzko Herri Hau dedikatu zion gero, parte bat, adiskidetasunez, eta beste bat neri, esan zidanez, lanerako bidean jarriko ninduen esperantzetan.

(Superbibiente sentitzen naiz eta sentimendu horrek mila urte botatzen dizkit gainean).

Badaezpada ere, batez ere porsiakaso lana egiten zen denbora haietan. Porsiakasorekin lanerako nahiko ahalmen izan duten heroeak, segurantzarekin erraz baita lan egitea. Orain lumaren profesionalak izatera heldu garen egun haue-tan bizirik balira non egon zitezkeen jolas politiko ideolo-jikora egin dio norbaitek. Proiektzio eta konparaketa egoki-agoak egiteko momentua izan zitekeen: Arestik bulego —lan orduetan izkutuan poemak garbira pasatzen zituen eta Rikardoren amateurismo perio-distikoaren garai haietatik gaurkoetarako bidean batzuk profesionalizatzearen izenean, pragmatismoarenean besteak, denak herriaren izenean, euskal mili-tantismo ilusioa galtzearen galera eta irabazien kontuak ateratzearena.

(RAMON)

Luzea izan zen arratsalde hura. Galtza motzetan genbiltzan, eta anaia zaharrak erdi bortxaz eraman gintuen Rikardo Arregi izeneko mutil gazte, gerora aurpegi noble eta jatorrekoa irudituko zitzaigun haren hitzaldia entzuterat. Parrokiko azpitan zen, apaizak oraindik ez baitziren konturatu bertan infiltratua zuten marxisteriaz. Galtza motzetan eta aitari norbaitek erregalatu-tako Agenda de Mares y Señales Maritimas batekin, aulki plegableen seigarren hileran.

Ikarak hartu gintuen Rikardo Arregik geurea ez genuen hizkuntza batetan aritzeko es-

katu ziotela bota zuenean, eta guardiazibilak ate jo-ka noiz etorriko pixaleak pasa genuen ordu erdi osoa. Ate jo-ka ez, tiroka igual, eta gainera kuartelilloetan gauza ikara-garriak gertatzen ziren gauetan.

Erdi neurotikoak bihurtuko gintuzten izualdi haietako ba-tetan erre genuen aitari ohos-tutako Agendan apuntatu genu-en hitzaldia. Haietako batetan erre genuen Rikardo Arregik Urtaini buruz Z.A.n idatzitako artikuluari egin genion itzulpe-na, Lassalleko praile demokratak “geure jendeaurreko mintzagai-tasuna” lantzearen eskaintzen zigun minutu parean irakurtze-ko. Praile demokratak “radika-legia” zela esan zigun, baina gra-zia ere egin zion. Zazpi eta erdi jarri zigun bi aldiz “esto...” esan genuelako. Ikaskideek ez zuten deus ulertu.

(KOLDO)

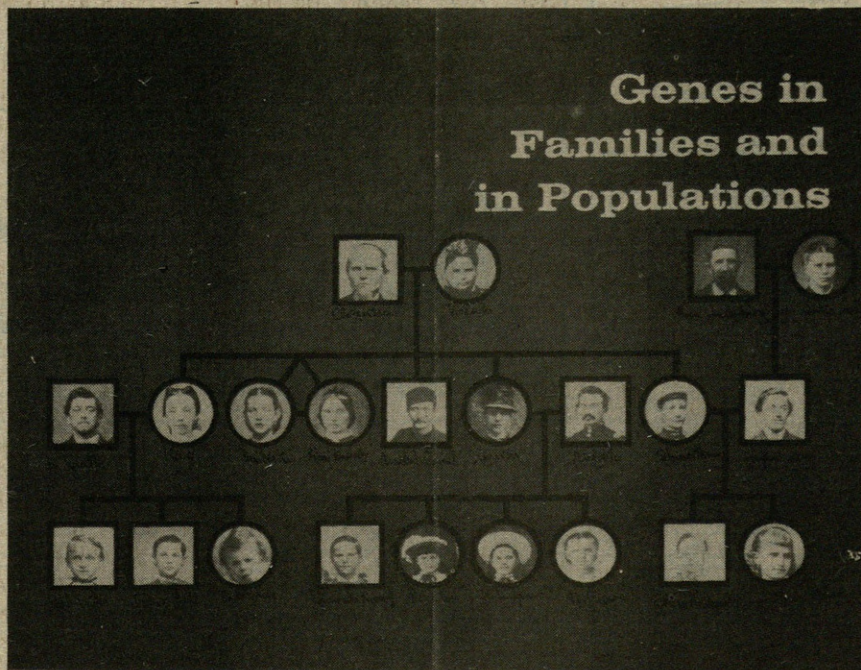
B.O.G.A. sortu da

Egia esan, ez da sortu, lortzeko dago, edo zuen laguntza behar du sortuko bada. Alegia, zuek, eta zeuek bakarrik nahi baduzue sortuko dela B.O.G.A.

Zer da B.O.G.A. ? Abertzale guztiok behar dugun alderdia. Bata-sun zaleon plataforma antsiatua. Anarko jatorrismoan piska bat etsi eginda genbilenen erakundea. Hitz batetan esanda, B.O.G.A. da euskal iraultza burutu ahal izateko tresna egoki bakarra.

B.O.G.A. aspaldi honetan bueltakoa generabilen asmo zaharra da. Euskal alderdi guztien okerbidea eta itsukeria ikusirik, euskal partidu bakar eta iraultzaile batetarako oinharriak prestatzea erabaki genuen. Ideia behar bezala eztabaidatu, ondu, mamitu eta mumotu ondoren, kontakto eta harremanetan hasi ginen eta ados ez zeudenak ere oso interresgarritzat jo zuten ideia. Betiko rekalzitrante hauek, bestalde, oso ongi portatu zaizkigu, ez baitute inolako berririk jakin erazi, EGINE-koek era guztietako argudio eta ka-tramila erabili badituzte ere, profe-

Genes in Families and in Populations

BOGAko Suplente plantila, oraingo klandestinatatean.

sional zintzoari dagokionez. B.O.G. A. sekretupean aritu da gaur arte.

Zer esan nahi du B.O.G.A.K? Bueno, hori oraindik erabaki gabe daukagu, eta zeuek egokien bezala aukeratzenduzuen

aukeratzen duzuen posibilitatea hartuko dugu, edo zeuei iruditzen zaizuen beste edozein (izena aldatzea ez, asko kostatu zitzaigun bilatzea, eta oso polita baita):

BOGA... Bermion (H) Oreditutako Gazteria Alferra

BOGA...Bi Ordutan Galdutako Azolioa

BOGA... Berriro Orgasmoan Gora Abiatuz

BOGA... Bizikleta Oraindik Gara-jean Aberiatua.

BOGA... Batzutan Ondo Gabiltzala Ardotan.

BOGA... Bihotzetik Oso Grabetu Ar-
te.

Bidal ieazkiguzue arren eta arren zeuen proposamenak. Zergatik aurre-hautatu dugun BOGA? Ba oso ximplea da: Kualitate guztiak dituelako. Aurrerantz egiteko hitz egokia delako, denok batera egin behar dugula suposatzen due-lako, eta txit egokia beraz mitine-tan kantatzeko, PNVkoak ere "Euzko Gudariak" abesten hasi zaizkigun momento hauetan batez ere. Baita ere, Elizamaren ontziaren gisa, traine-ruaren irudia dakarkigulako gogora, eta urrutirako bidaia suposatzen due-lako.

BOGAko talde sortzaile eta eragilea bi soziok osatzen dute, oho-rezkoak, bitalizioak eta beti ere az-ken hitza izango dutenak. Postuak banatuta daude.

Komite Ejekutiboaren erabakiek bi militante zaharrenen oneritzia be-harko dute. Militanteok aukeratuta daude.

Estatutoak aldatzeko baimena 1. eta 2. karnetadun sozioek emango dute. Karnetok badituzte jabeak.

BOGAko Komite Ejekutiboaren lehen erabakia Atzerriko Gobernu Berria (A.G.O.B.) sortzea izan da. Gobernu honek Europako leku klandestino batetan du bere egoitza, eta iraultzailea deklaritzen du bere burua. Bi ministeritza hasiko ddira lanean berehala: Errepresio Minis-teritza eta Edifizio Indeseableak Di-namitatzeako Ministeritza berezia. Hauetako karteradunak ere izenda-tuta daude.

BOGAk ezker abertzale osoan ageri den sakabantze dorpea ikusi-rik, bere lehen kongresoa proklama-tzen du. Zeuek esan noiz eta non. Gu hantxe joango gara. eta geure lanaren berri emango dizuegu kunplituki. Or-dura arte.

Boga Boga!

Monzon aspaldian agintzen ari zena gertatu Madrilen : euskaldunoi berriro hestu datorkigun konstitu-zioa ari direla montatzen. Eta noiz-bait ximpleegi iruditu baldin bazai-gu "hor konpon daitezela beren arazoekin, gu ez gara espainolak" esaldia, ez da zer duda egin, gure ez dela parlamentarismo baten bidez konponduko,gehiengoa/gutxi-engoa binomio irudiz lojiko eta de-mokratikotan errekonozituko. Mi-noria izan gara beti, eta etxe barruan ere gutxiengoa ez ote garen egiten dute galde askok . Milagroa baita ba-
kar bat oraindik gelditzea.

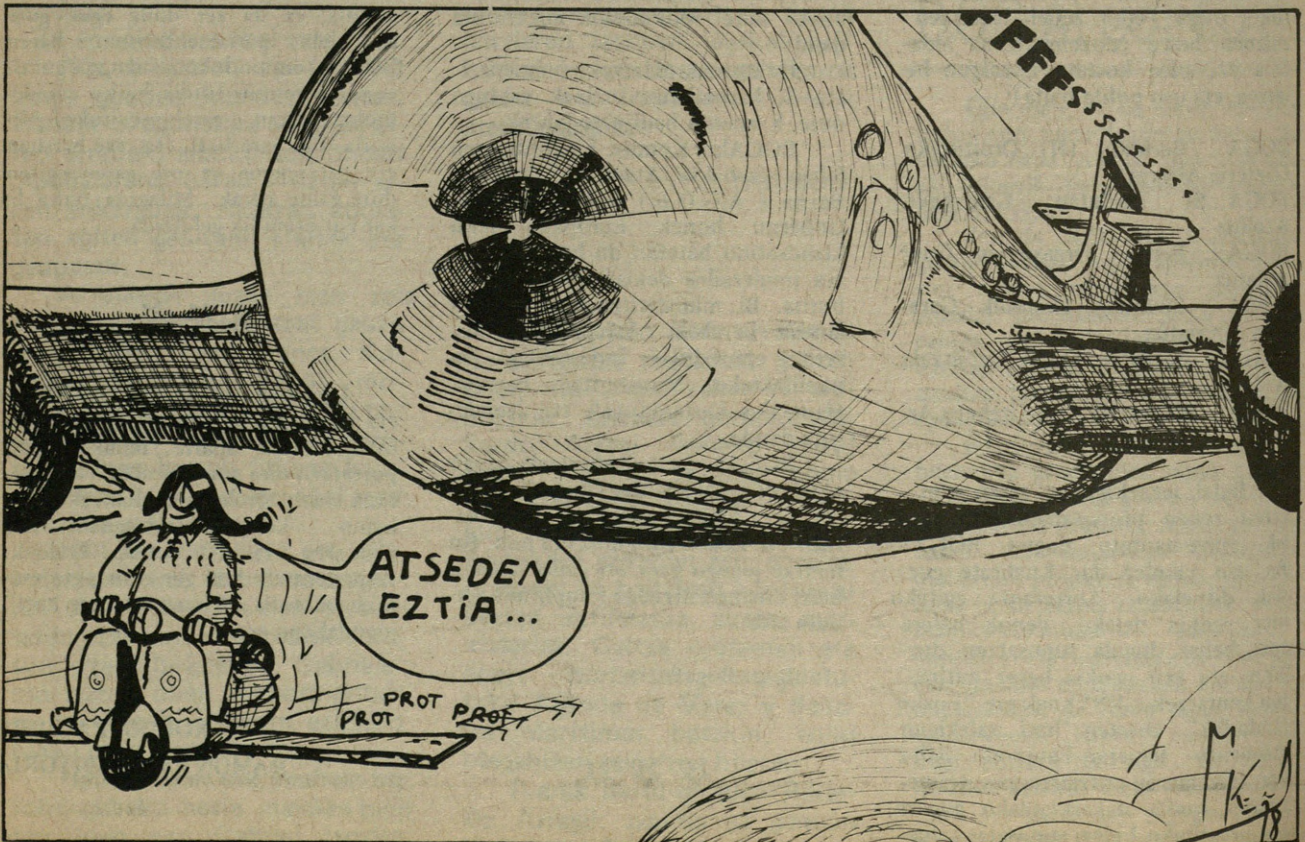
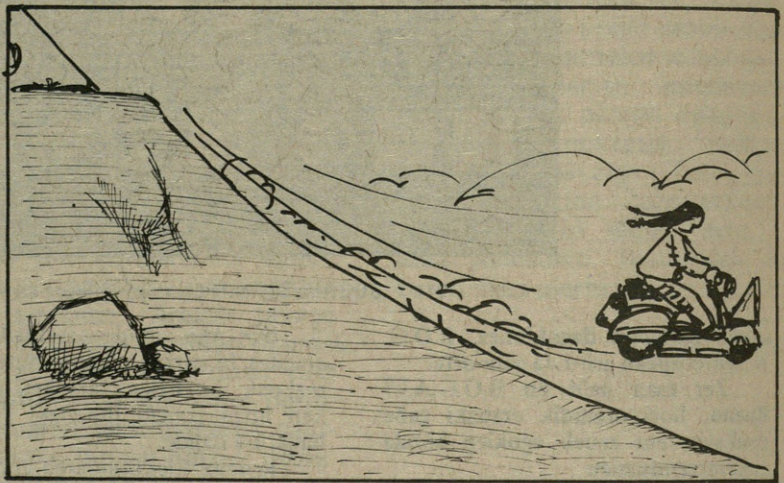
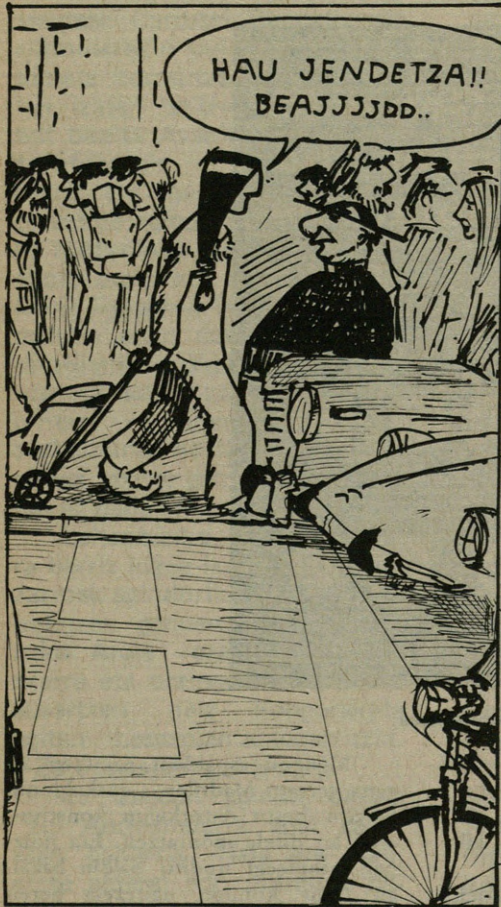

Liga bukatu; Athleti hirugarren eta Real atzera, oso atzera. Baina os ostikolaritaz aparte, nahiko ondo portatzen dira gure mutilak, eta Ato-txan, bien arteko jokaldian, ikurrina baino konpremetitutagoa zen pankarta erakutsi zuten. Txaloak. Izan dezatela beti zer esana, eta esa-teko ausardia, "elementu pare hori" joandakoan ere.

KOLDO IZAGIRRE
RAMON SAIZARBITORIA

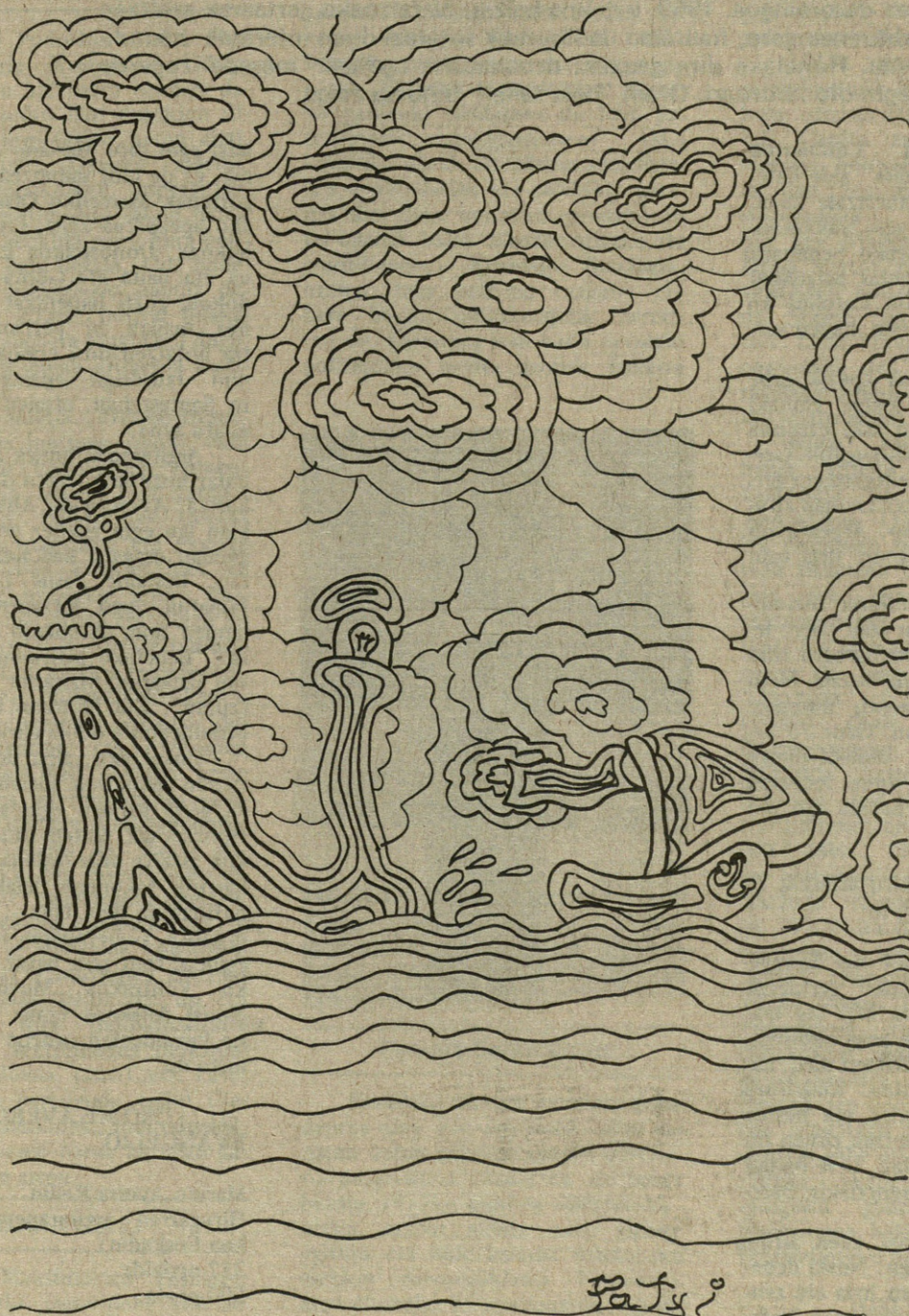
erdi-putz

BAINA

Loturik nago, baina...
ZER DUT LOTUA?
Bizitzeko askatasuna
ala bera ikusteko bidea...?
Itsua al nago?

"Poxpolo"-tik hartua.

FUSILAMENDUAK ETA FEDEA NAHASTURIK

Orain irten berria da "No me avergoncé del Evangelio" liburuaren hirugarren argitarapena, Bilboko "Amado" argitaletxean. Garrantzitsutzat hartzen dugu hau Euskadin lehenbiziko argitarapena denez gero. Honela ezagutu ahal izango ditugu Marino Ayerra apaiz egileren esperientziak, Altsasun Gerla Zibilaren gertaerak. Liburuak ez da oraingoa. 1959. urtekoa baizik. Nafarroako gertaerak azaltzen dituen gero, hau izan da liburuak sotarazi duen interesek haundiena. Honelaxe dira gauzak: debekaturik egoteak mesede izugarria egin dio liburuari. Orain "best seller" bihurtu zaigu.

Marino Ayerra Lunbierren-jaioakoa dugu. Familia, alde batek karlista bestetik abertzale zuen. Apaiza ordenatu eta gero irakaskuntzari ekin zion Iruñeko Seminarioan. Geroago San Nicolas parrokiara lana egin eta "Acción Católica"ko gazteriak bultzatu zituen, hauen sortzailetariko bat izanik.

Altsasuko parrokia apezik gabe geratu zenean hara joatea erabaki zuen. Garai hartarako aski ezaguna zen bere ideia progresistengatik. Gerla Zibilaren bezperan ailegatu eta gerralaren hiru urteak hantxe eraman zituen, eta bukatuta gero, Argentinara atzerritaraturik apaizgoari utzi egin zion.

Argentinan ezkonduz bizimodu latza eraman behar izan zuen: lehenengo harakin, gero barbero izan zen. Azkenik itzultzaile bezala, lortu zuen itxurazko lanpostu iraunkor bat argitaletxe batetan. Gaur 75 urte ditu, eta oraindik zenbait puntu ilun dago: adibidez, bere fedearen ukazio publikoa zine batean egia ote den.

Ez da goi mailako apaizik salbatzen ia

"No me avergoncé del Evangelio" liburuak Altsasuko gertaerak azaltzen ditu idazkera bizi eta eraginkor batez, 20 urte pasa ondoren. Batez ere bi puntu ukitzen ditu, bata militar altxamendua, kinkaturik zegoen ordenaren aurka, eta bestea heriotzak, ikusi behar izan zituen fusilamenduak. Guzti hau, bere baitan ausnartu zituen esperentziekin batera.

Liburuak sortarazi zuen istilua ikaragarritzakoa izan zen. Noski debekatua izan zen, baina hala ere zenbaitetik irakurri zuen ezkutuan Nafarroan.

Gogoratzen zituen izen guztiak

jarri egin ditu Mariano Ayerrak. Beraz, ez da inor salbatzen. Kritika gorrenak Marcelino Olaetxea Iruñeko apezpikua zena, Gasteiz eta Bilbokoak, Donostiako Lauzurika zena eta baita ere Gomá jauna. Toldokoa, guzti hauentzat dira Iruñea mailan bi pertsoanaren kontra botatzen dituen erasoak, bata Fermín Izurdiaga apaiza eta Benito Santesteban, etsaien errepresioan saiatu zena.

Argitarapen honek Jimeno Jurio nafar historiadorearen datu batzu dakartza. Ayerrarekin Altsasuko parrokiara lan egin zuenez gero, bere apaiz garaian osagarri baikainak dira benetan. Bestalde Jesus Lezaun apaiz famatua dugu hitzaurrelaria. Hona hemen nola definitzen duen idazkera: "Benetako bizitasuna du, bizitasun izugarria, bizitasun minkorra batzutan". Eta liburuari buruz: "Bere orrialdeetatik odola dario".

Bukatzeko, aipa dezakegu liburuaren apendizkea. Espainol apezpikuek gerla garaian egindako agiria da. Honelakoak esaten ditu: "Eta Jainkoa gizarte ongi ordenatu baten oin-haririk sakonena delako —espainol nazioarena zen bera—, iraultza komunista, Gobernuaren armadekin bat eginda, izan zen, batez ere, Jaungoiko kontrakoa"...Movimiento Nacional delakoak berak menderatutako lurraldeetan ordena garantizatzea lortu du".

"NO ME AVERGONCE DEL EVANGELIO"

Marino Ayerra Redin.
Hirugarren argitarapena (lehenbizikoa Euskadin).
317 orrialde.
500 peza.

F. IBARGUTXI

GORKI — PUDOVKIN

Maximo Gorkiren AMA delako nobela belaunaldi iraultzaile gazteen manual literarioa izan ohi da aspalditik. Oroitzen naiz orain bost urte, eta hamabost genietuenean, Gorkiren liburu honen edizio merke bat eskupean eta konplizitate keinuarekin abiatzen ginela etxera. Hain irakurri eta langileriaren sufrimenduaz eta iraultzailegoaren moral, zintzotasun eta sentimenduaz hunkituak geratzen ginen horrialde guztien astuntasuna jasangaitz bihurtu eta azken parteak gainbegiraturik pasatzen genuen arren. Baina ez orduan ez orain gauzak ez dira literarioak bakarrik.

La Madre. Pudovkin

Sievolod Pudovkin-en LA MADRE pelikula ikusterakoan ikuspegi historiko bat hartu beharra dago, une historiko bati dagokion filme klasiko horietariko baten aitzinean baikaude. Gaiaren aldetik, iraultza sobietikoaren esperantza, emozio eta sentimendu sakon batek gidatzen du pelikula sasoi hura betikotu nahiko balu bezala. Alde hone-tatik, gaur distanziazio handiz behatzen dugu gizarte horren bilakera gutxi gorabehera ezagutzen dugulako, eta bere epika efimeroa iruditzen zaigulako.

Teknika aldetik, orduko tresneria primitiboa kontuan izanik, esan beharra dago Pudovkinek hainbat aportazio egin zituela bere garaiko zinemagintzan. Pudovkinek trebeki erabiltzen du montajea eta ekintza paraleloak, baina Einsensteinek ez bezala. Esate baterako, honek ilustrazio gisako metaforak erabiltzen dituelarik, Pudovkinek gertaeratan bertan sartzen ditu imajina metaforikoak. Bestalde, Pudovkinek kantu-epiko baten armonia ematen dio pelikulari, erritmo eta ordenaren aldetik. Pudovkinen obraren beste ezagugarri bat interpretazioari ematen dion garrantziarena eta lehen plano askoren indarra da. Hauxe da, agian, Pudovkin eta Einsensteinen estiloen arteko desberdintasunetarik bat. Einsensteinena masa-zinemak da, eta sujeta eta emozioak kolektiboak dira erabat. Pudovkinen zinemak pertsonalizazioan sakontzen du eta kolektiboak dira indibidualizatu-en portaera eta sentimendua deskribatzen du. Nilovna (ama) eta Pavel (semea) dira pertsonaia epiko (heroe) paradigmakoak, indibidualak, gai kolektiboaren barne barnean gatazkatzaren dirn arren.

Maximo Gorki

Aleksei Maksimovich Peshkov, Maximo Gorki izenordez, 1868an jaio zen. Bere jokoera anarkista omen zen hasieran, gero jokabide ortodoxoak hartu zituelarik. Hasieran bere pertsonaiak "beren klasetik des-errotuak dira, perjuizio burgesetarik libre. Baina ez dira askatasunaren

eta lanaren alde erreboltatzeko gai, ezin diezaioke biziari ezer berririk aportatu" (esango zuen berak). Gizarte aldaketa aztertu eta AMA bezalako obrak sortu zitzaizkion geroago. Honetan textoak klase burruka gardenki isladatzen du bere patetismorik hunkigarrienean. AMA bezalako obrak errealismo sozialistaren aintzindariak eta produktore-nak dira (bere imitazioz egindako ustel ugariak baino askozaz egiazko eta emotiboagoa). Errusiako literatura, orobat, bere ludismo ezagatik eta bere eragin politikoagatik bereizten da, literatura izan baita oposizio politikozko medio posible bakarra

zarismoaren azpian (Balinski, Chernikovski, Tolstoi, Gorki...) . Eta gaur ere ez dirudi gauzak funtsean aldatu direnik espresabide mailan Errepublikak Sozialistetan.

Zinema Sobietikoaz

Errusiako zinema urria eta dekadentea izan zen errejimen zahar zaristan zehar, aristokraziaren deterio-ro progresiboa isladatzen ari balitz bezala. 1917ko iraultza sobietikoak, ordea, erabat aldatu zuen gizarte egitura eta bide berriak markatuko zizkion zinemagintzari. Populazioaren ehuneko 75 analfabetoa zelarik, teoriko boltxebikeek oso argi ikusi zuten zabalkunde kulturalerako aparatoen artean zinemagintzak tokirik garrantzitsuena bete zezakeela. Eta Leninek 1922an zera zioen kontsigna ofizialtzat: "Artegintza guztien

artetik zinemagintza da guretzat inportanteena". 1925ean 2.000 zinegela zeuden, 1932an 20.000, gehienak aparato didaktiko gisa.

1919z geroztik zinemagintza estatalizaturik zegoen eta zinema eskola ofiziala (G.I.K.) sortua, Vladimir Gardin zuzendaria eta lehen zinegile boltxebikea zelarik. Hone-lan hasi zen zinema sobietikoaren susperraldia. Lehen maisuetarik bat Lev Vladimirovic Kulechov da. Dziga Vertov zinema-begia (cinémeverité-ren aintzindaria) bultzatzailea da. Sergei Yukevic, Grigori Kozintsev, Leon Traugerb eta beste batzuk commedia dell'arte delakoan inspiraturiko zinemagintza abangoardis-tan saiatu ziren.

Baina zinema sobietikoaren maila gorena markatzen duena Eisenstein da. Honen "Potemkin Akorazatua" (1925) eta beste pelikulek munduko zinegile hoberenen artean situatzen dute, eta teoriko bezala ere arras garrantzitsuak da zinemagintzan. Beste zinegile inportante bat Alexander Dovjenko ukrainiarra da, bere "Zvnihora" (1928), "Arsenala" (1929), eta "Lurra" (1930) filme epiko-poetikoe-kin. Guztion artean, Vsievolod Iliarionovic Pudovkin, beste zinegile epiko gorenetariko bat da. 1926an Pudovkin trilogia iraultzaile bat egiten hasi zen: AMA (Mat', 1926), Gorkiren nobelan oinarriturik; "San Petesburgoren Akabera" (Koniest Sankt-Petersburga, 1927), iraultza sobietikoaren hamargarren urteburuan; eta "Ekaitza Asian" (Potomok Chingis Khana, 1928). Vertov, Eisenstein, Dovjenko, Pudovkinek... zinemagintza epiko sobietikoaren aldi gorena sostengatu zuten, iraultza sozialista baten esperantzak eta betikotu nahiak imajinatan isladatzen zirelarik. Esperantza desegin gabe eta zinea errealismo sozialista akademikoaren itolarrian murgildu gabe zegoen oraindik Stalinismoa helduko zenean zensura kreatibitateari nagusituko zitzaion.

JOSEBA SARRIONADIA

aste giroa

MAIATZA

14/21

LIBURUAK

GERNIKA, CUNA DE LA DEMOCRACIA VASCA.

Jose Lasa Apalategi. SAN MIGUEL. 230 or., "Más que un libro de fondo, es un marco, unos apuntes o pistas de historia y geografía foral de Bizkaya, su interna democracia federal, con una selección al azar de algunos puntos del Fuero Reformado del año 1526". Honela aurkezten du egileak liburu hau, Eta Foru bat ezagutzeak beste guztiak ere ezagutzea dakarrela dio. Doctrina moduan daude jarrita galderak eta erantzunak, eta honek eta hizkuntzak nahiko estilo "dezimononikoa" demaiote liburuari.

LAS ETIMOLOGIAS VASCAS EN LA OBRA DE LUIS MICHELENA, Juan

Jose Arbelaiz. KARDABERAZ. 155 or., 480 pta. Lizentziaturako tesis bat da liburu honen oinarria eta noski, espezialistentzat edo behintzat gaiaz oso interesatuak daudenentzat.

LAS ETIMOLOGIAS VASCAS EN LA OBRA DE LUIS MICHELENA

Juan José Arbelaiz

PIER PAOLO PASOLINI, Virgilio Fantuzzi. MENSAJERO. 226 or., 360 pta.

Pasoliniren bizia eta izaera, bere lanak, bai literaturan eta baita zinaan ere, guzti hori aztertzen du Virgilio Fantuzzi, osatasun bezala hartuta. Fantuzzi zine kritikoa, Pasoliniren laun izan zen gainera eta horregatik egin dezake horrelako azterketarik.

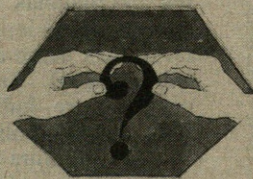

SOCIALISTAS Y COMUNISTAS ANTE LAS ELECCIONES MUNICIPALES. Francisco Herrera y Victor Claudin. ZERO ZYX. 315 or., 300 pta.

Munizipalak oraindik noiz izango diren arrastorik ez dagoenean, ari dira hainbat eta hainbat paper eta tinta gastatzen Noizbait izaten baidira, ezin kejavu ahal izango gara informazio faltaz. Liburu honek, oinarritzko informazio hori ematen du estatu mailan, ezkerreko alderdirik garrantzitsuenen buruz. Sarreran Francoren heriotzatik gaur arteko egoera politikoaren barnean kokatzen ditu hautaskunde munizipalak. Gero, lehen

FRANCISCO HERRERA Y VICTOR CLAUDIN

SOCIALISTAS Y COMUNISTAS ANTE LAS ELECCIONES MUNICIPALES

zero zyx

zatian LCR, PCE, MC, PTE, PSUC, PSC, ORT, PSOE, EUSKADIKO EZKERRA, eta PSPko zuzendariei elkarnizketak; bigarrenean inkestak pertsonalitate batzuri —gehienak independentistak—, horien artean Lluís Llach, Buero Vallejo, e.a. Hirugarrenean berriz goian aipaturiko alderdi gehienek eta beste batzuren dokumentuak jasotzen dira.

ISTURITZETIK TOLOSAN BARRU, Hartzabal. 425 pta.

Ez dut uste liburu hau ezagutzen ez duen inor egongo denik, ez luke egon behar behintzat. Baina orri hauetara dakart badaezpada, oraindik liburudendetan aurki daitekeela gogorarazteko.

LE DOY GALLETAS PARA SABER DONDE LE CAE LA BOCA, Jose Luis Merino LEOPOLDO ZUGAZA. 163 or.,

Ipui batzu nahiko surrealistikak —"Ojoblanco" adibidez—, beste batzu zeharo realistikak —"21718762171976" bezala, leihotik ikusitako poliziaren karga batetaz—, denak nahiko desberdinak, hori bai. Egilea, bilbotarra.

ALDIZKARIAK

BICICLETA, 4. zenbakia. 1978ko otsaila-martxoa. 60 pta.

Lehen ere aurkeztua dugu Madrilan, libertario giroan, ateratzen duten aldizkari hau. Libertarioen inguruan baina CNTrekin zeri-kusirik gabe zenbaki honek behin baino gehiagotan aipatzen den bezala. Oraingoan 1969ko "Proclama de Alcatraz" delakoa, indio-ena, argitaratzen duelako dakargu; "primera proclama contracultural" deitzen dio BICICLETAK; interesgarria benetan. Horrezaz gain urtarilean Barcelonako

aste giroa

SCALAn gertatu zen atentatuaz informe bat, Argentina eta Méjicori buruzko artikulua interstagarriak, ekologia... eta mugimendu liberarioaz berri asko.

JEIKI GAZTEDIA, 12 zenbakia 1978ko martxoa.

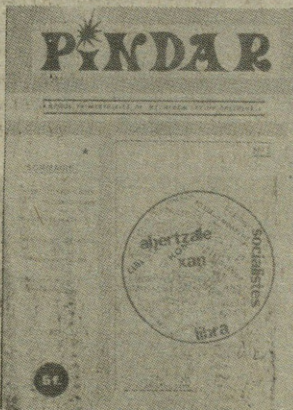
EUSKADIKO GAZTERI GORRIAK ateratzen duen aldizkaria da hau. Ahalegin bat gehiago gazteentzat aldizkari bat egiteko. Itxuraz nahiko ondo dago. Gaiak, laneko arazoetatik sexualitatearaino, gazte mailan. Zenbaki honetan, "Hijos de la utopia"ren izenpean, 1968ko maiatzaz eta Italiako indio metropolitanoen artikulua bana; ECHEVERRIA,

S.A.—an aprendizek eraman duten borroka kronika bat, zentral nuklearrei buruz lan desberdinak, horietako bat katxondean, bortxatua izandako neska baten esperientzia, Bilbon duela hilabate batzu poliziak hil zuen Efrén Torres Abrisketaren lagun batekin elkarriketa, e.a. la dena gaztelaniaz dago.

PINDAR, 5 zenbakia. 1978ko bigarren trimestrea. 5 franko.

Oraindik "revue trimestrielle de recherche et de critique" deitzen bada ere informatibo kutsu gehiago nabaritzen zaio PINDARen boskarren zenbaki hori. Lehen zatia behintzat azkenaldian iparraldean izan diren borroken azalpena da: ikas-tolen aldeako, artzainena, laborariena, IPARRATARRA-en ere eskaintzen zaizkio orrialde batzu. Gainerantzean, "Pour une école basque sous controle populaire" eta "Abertzale d'hier et d'aujourd'hui" dira artikulua sakonak deituko genituzkeenak. Horrezaz gain kulturako berri batzu ere bai. la den dena frantzez.

EL COMITE ANTINUCLEAR DE NAVARRA INFORMA SOBRE LAS CENTRALES NUCLEARRES, 5 pta.

Bueno, ohartuko zaretenez, boletin bat da hau. Nafarroan burruka antinuklearra ez dirudi orain arte oso indartsua izan denik, baina, bistan denez, hasiak dira zerbait egiten. Lau orrialdetan oso eraxinplean espliketzen dira nuklear arazoari buruzko puntu batzu. Nuklearrari buruzko bilbiografia nahi dutenentzat—dibulgaziozkoa behintzat—ugari dugu azkenaldian.

ANTZERKIA

TXOTXONGILO giñol taldearen emanaldiak ondorengo egunetan: hilaren 20an Orioko zinemari, eta 28an Baionan.

I HARDUNAK

Deban euskal kultur hamabostaldia, maiatzaren 7tik 21eraino, gazteen elkarteak antolaturik. Hona bigarren asteko egitaraua: hilaren 14ean, goizeko 11,30etan, mendiko diapositibak lokal sozialean. 16an Euskal Zinegileen Elkartek Euskadiko telebistari buruzko alternatibez hitzegingo du, gaueko 9etan Zubeltzu zinetokian. 17an toki eta ordu berean, Juan Kruz Uzurrungazak preso sozialer arazoaz emango du hitzaldia. 19an zine foruma: "Las cieras", Chabrolena, gaueko 10etan Zubeltzun. 20an, Hazparneko BORDAXURItaldeak "Zapata xilotik" antzestuko du. 21ean Debako euskal jaia 78, herriko erakundeek antolaturik. Egun, guztietan LANDU tailerraren eta Koldo Merino eta Marinoren lanen erakusketa.

AZALA

Aurreko astean agindu genuen bezala, hona "infiltratuen" klabea: enkaputxatuak ziren dibujoen barruan ondo izkutatuta zeuden; hor aurkituko dituzue. Asmatu duzuenei zorionak. Carmencitak berriaz asko iritsi zaizkigu eta oraindik ere batorrenez gero, momentuz utzi egingo dugu klabea azaltzea. Ea hurrengo astean eman ahal izaten dugun.

semea Paristik etxera

Kantuz hastera noa/ semiaren gainian,
etxetik kanpo baitzen/ joan den aspaldian.
Nigar goxo eginik/ partitu zenian,
Loriatu naiz berritz/ etorri denian.

Bortz urte luzeetan/ egonik Parisen,
ez zaiola laketu / ni ez naiz harritzen
Hiri hortan badare / jendia argitzen,
han baino gosturago / bizi da Ahetzen.

Sentitu nian hire /etxetik joaitea.
Ustez betiko joan zen / hain seme maitea.
Pixka bat sofritzea / ez duk, ez , kaltea
gero estimatzen duk / ongi izatea.

Seme bakar batekin / gelditu baintzan,
hura iduki nahi / aitamen gerizan.
Bizi moduagatik / bortz urte Parisan...
gauza hoi sentitzeko / aita behaik izan.

Hi joan eta laster / Añorga herrian
bi bertso kantatzeko / semiaren gainian...
Bihotzaren sumina / gorde ezinian,
kantatu behar eta / nigar egin nian.

Berritz etorririka / burrasoengana,
Ahetzen bizi eta / Biarritzen lana,
Euskal Herri maitean, / hau da zorarena!
pozez xoratzen ziaudek / aita eta ama.

Nere esker beroak / gaur dituk merezi,
urrun egonagatik / ez gaittuk ahantzi:
Eskuaraz irakurri, / eskuaraz idatzi...
Seinale hik eskualdun / nai dukala bizi.

Bizi guziko lana / orai Biarritzen...
Geroko ere ez haiz / hain gaizki gelditzen:
Etxia ta ontasuna / aldean Ahetzen,
hoik ere lagunduko / baihaute bizitzen.

Betitik izatu haiz/ seme bat prestua,
burrasoentzat beti / errespetutsua,
maite duk egitea / lagunengostua,
nork ez dik maitatuko / hi bezelakua?

Errespetua behauk / munduko bizian,
nahiz hauzokoekin / ta nahiz etxian;
gaur gerla gorria duk / ya mundu guzian,
behar den errespetu / horren eskasian.

MATTIN

Euskara ikasi: Gurasoek haurrei, ala... haurrek gurasoei?

Eskolara lehen eta ikastolara geroago, haurrak gurasoen eskutik joan izan dira.

Haurrak ikastolan EUSKARA eta EUSKAL KULTURA ikasten ditu.

Baina gero, etxean, zer? Haurrok gurasoak baino trebeago direla askotan Nola landuko dute ordea euskara, gurasoak etxean erdaraz hitzegiten badiete? Ez al da ba etxea lehenbiziko eskola?

Gurasoak, hurrekiko erantzukizun bazter ezina du gure herrian: euskalduntze, alfabetatzea...

Oraingoan gurasoek, harigaria bada ere, haurren eskutik, ikastolara joan beharra dute.

Euskara indarberritzearen alde
CAJA LABORAleko gizarte ekintza saila.

CAJA LABORAL POPULAR
LANKIDE AURREZKITA

EUSKADI KUTXA

EDERRAK BEZAIN EGOKIAK

Zaldibia - Apartado-23
Telf. 881580-880566